

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019-2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Valušová

Úloha asistenta pedagoga na střední škole v Kladně

Praha 2022

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Martina Karkošová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2019-2022

BACHELOR THESIS

Lucie Valuřová

**The Role of a Teaching Assistant at Secondary School in
Kladno**

Prague 2022

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Martina Karkořová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 17. února 2022

Lucie Valušová

Poděkování

Děkuji mé vedoucí práce Mgr. Martině Karkošové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a připomínky.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá úlohou, kterou naplňuje asistent pedagoga v prostředí střední školy. Teoretická část charakterizuje vymezení pojmu integrace a inkluze, profesi asistenta pedagoga, jeho osobnostní a kvalifikační předpoklady, náplň jeho práce a kooperaci s dalšími členy pedagogického týmu. Zároveň popisuje žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami. V praktické části je realizován kvalitativní výzkum zastoupený polostrukturovaným rozhovorem s asistenty pedagoga a učiteli této střední školy. Cílem práce je zjistit jaká je úloha asistenta pedagoga na střední škole.

Klíčová slova

Asistent pedagoga, hendikep, inkluze, integrace, kvalitativní výzkum, polostrukturovaný rozhovor, střední škola, student se speciálními vzdělávacími potřebami, učitel, úloha, žák se speciálními vzdělávacími potřebami.

Annotation

This bachelor thesis deals with a role of a teaching assistant at secondary school. The theoretical part is dedicated to the definition of an integration and inclusion concepts and to a profession of a teaching assistant. Personality and qualification attributes and work scope of a teaching assistant are discussed as well. The thesis also focuses on cooperation of a teaching assistant with other members of a teaching team. Pupil and student with special educational needs are described as well. In the practical part, qualitative research is carried out. The research is represented by a semi-structured interview with teaching assistants and teachers at a secondary school. The aim of the thesis is to find out what is the role of a teaching assistant at secondary school.

Keywords

Handicap, inclusion, integration, pupil with special educational needs, role, secondary school, semi-structured interview, student with special educational needs, teacher, teaching assistant, qualitative research.

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 INTEGRACE A INKLUZE.....	11
1.1 Vymezení pojmu integrace a inkluze.....	11
1.2 Historický vývoj přístupu společnosti k péči a ke vzdělávání jedince s postižením či znevýhodněním	12
1.2.1 Historický vývoj přístupu společnosti k péči o jedince s postižením či znevýhodněním	12
1.2.2 Historický vývoj přístupu společnosti ke vzdělávání jedince s postižením či znevýhodněním	13
1.3 Inkluzivní škola.....	14
1.4 Inkluzivní opatření využívaná ve školní praxi	15
1.4.1 Podpůrná opatření	15
1.4.2 Individuální vzdělávací plán	16
1.4.3 Plán pedagogické podpory	18
2 ASISTENT PEDAGOGA.....	19
2.1 Osobní a školní asistent	19
2.2 Osobnost asistenta pedagoga	20
2.3 Kvalifikační předpoklady asistenta pedagoga - odborná kvalifikace asistenta pedagoga	21
2.4 Náplň práce asistenta pedagoga	23
2.5 Kompetence asistenta pedagoga	25
2.6 Metodické vedení asistenta pedagoga.....	28
2.7 Problematické momenty v práci asistenta pedagoga	28
3 ASISTENT PEDAGOGA JAKO ČLEN PEDAGOGICKÉHO TÝMU	30
3.1 Spolupráce asistent pedagoga - vedení školy	30
3.2 Spolupráce asistent pedagoga - učitel	30
3.3 Spolupráce asistent pedagoga - integrovaný student	31
3.4 Spolupráce asistent pedagoga - ostatní studenti	32

3.5 Spolupráce asistent pedagoga - rodič integrovaného studenta	33
3.6 Spolupráce asistent pedagoga - ostatní asistenti pedagoga.....	34
4 STUDENT SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	35
4.1 Student s poruchou autistického spektra.....	36
4.2 Student s tělesným postižením.....	37
4.3 Student se specifickými vývojovými poruchami učení a chování.....	37
5 PRAKTICKÁ ČÁST	39
5.1 Vymezení cíle výzkumného šetření	39
5.2 Metody výzkumného šetření.....	40
5.3 Výzkumné prostředí.....	40
5.4 Základní soubor a výzkumný vzorek.....	41
5.5 Časový harmonogram výzkumného šetření.....	42
6 PRŮBĚH EMPIRICKÉHO VÝZKUMU	43
6.1 Polostrukturované rozhovory	43
6.2 Vyhodnocení výzkumných otázek.....	58
6.3 Vyhodnocení cílů.....	60
7 SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	63
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	67
SEZNAM ZKRATEK	71
SEZNAM TABULEK.....	72
SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

V posledních letech dvacátého století nastala změna v přístupu společnosti k péči a vzdělávání jedinců s postižením a znevýhodněním. Od segregace, která panovala v našich českých podmínkách až do roku 1989, se dostáváme přes integrační přístup až ke snahám o přístup inkluzivní. Změna se týká nejen oblasti péče a vzdělávání osob s postižením a znevýhodněním, ale i myšlení lidí ve společnosti. Rigidita myšlení člověka se pomalu formuje k přesvědčení, že každý jedinec je rovnoprávným občanem naší země a dochází nejen k akceptaci, ale k úplnému splynutí jedinců s různými hendikepy a znevýhodněními do společnosti.

Téma bakalářské práce je zvoleno právě z důvodu inkluzivního přístupu v oblasti vzdělávání, kdy ve většině mateřských, základních, středních, vyšších a vysokých škol dochází k přirozenému integračnímu, ba i inkluzivnímu vývoji. Ve školách společně při výuce kooperují žáci intaktní s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pod vedením svých učitelů a asistentů pedagoga.

Bakalářská práce se zabývá působením asistenta pedagoga na střední škole v Kladně. V této škole dochází již pátým rokem k integrování žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami do různých oborů, které střední škola nabízí. Jde o učňovské obory, ale i obory maturitní. Žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracují vesměs se svými přidělenými asistenty pedagoga a po dobu svých studií se asistent pedagoga stává jejich společníkem ve vzdělávání.

Cílem bakalářské práce je zjistit skutečnou úlohu asistenta pedagoga v této škole. K odpovědi na tuto otázku směřujeme přes teoretickou a praktickou část bakalářské práce. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je nastíněno vymezení pojmu integrace a inkluze, vývoj přístupu k osobám s postižením nebo znevýhodněním, popsáno inkluzivní prostředí škol, kde jsou využívána inkluzivní opatření jako podpora pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Druhá kapitola se zabývá asistentem pedagoga, jeho osobností, kvalifikačními předpoklady pro tuto profesi, náplní práce, velmi důležitým metodickým vedením asistentů pedagoga, ale i riziky při naplňování této role.

Ve třetí kapitole je zachycen asistent pedagoga jako člen týmu společně s vedením školy, učiteli, žáky a studenty, jejich rodiči a s ostatními asistenty pedagoga.

Čtvrtá kapitola přináší charakteristiku žáků a studentů se vzdělávacími potřebami, kteří navštěvují tuto střední školu.

V praktické části bakalářské práce, jež obsahuje tři kapitoly, je použit kvalitativní výzkum, který se opírá o poznatky z části teoretické, převedené do praxe v konkrétní střední škole. Je zjišťována úloha asistenta pedagoga, předpoklady nutné pro výkon této profese a spolupráce mezi ostatními členy pedagogického týmu. Jsou stanoveny výzkumné cíle, které jsou naplňovány výzkumnými otázkami a podotázkami, a na které jsou hledány odpovědi pomocí polostrukturovaných rozhovorů s asistenty pedagoga a učiteli, působícími souběžně s asistenty pedagoga ve třídách, kde se nachází žák se speciálními vzdělávacími potřebami.

V závěru praktické části bakalářské práce dochází k vyhodnocení výzkumných otázek a výzkumných cílů a ke shrnutí výsledků výzkumného šetření. V rámci shrnutí výsledků výzkumného šetření je možné dostat odpověď, jak skutečně tato střední škola společně s asistenty pedagoga inkluzivně funguje, kde je nutné ještě zkvalitnit práci asistenta pedagoga a kde naopak tato role již dosáhla svých maximálních možností.

Bakalářská práce je zaměřena pouze na jednu střední školu, neděláme si ambice podat obecně platný závěr o profesi asistenta pedagoga, v zájmu výzkumu je pouze prostředí této školy a její vnitřní systém fungování podpůrného opatření, jímž je zde asistent pedagoga.

TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGRACE A INKLUZE

1.1 Vymezení pojmu integrace a inkluze

Používání pojmů integrace a inkluze je v dnešní době běžnou záležitostí, ale také poměrně často dochází ke ztotožnění obou pojmů, aniž by byl znát jen náznak rozdílu. Podstatný deficit ve významu rozhodně existuje. Lechta (2016, s. 38) shrnuje tyto dva pojmy metaforicky a to tak, že „*inkluze je cílem a integrace cestou*“. Je možné použít i vysvětlení, kdy integrace je předstupeň inkluze. Zůstávají však otázky, kdy se cesta z integrace posune blíže směrem k cíli, tedy k inkluzi?

Integrace (začlenění) se váže k osmdesátým letům 20. století. O inkluzi hovoříme v devadesátých letech 20. století a ve 21. století. Pojem inkluze a inkluzivní vzdělávání byl poprvé zaznamenán při konání konference v Salamance v roce 1994 (Bendl a kol., 2015, s. 193).

Lechta (2016, s. 37) uvádí čtyři rozdíly mezi oběma pojmy. Prvním rozdílem je, že inkluzivní vzdělávání v sobě zahrnuje mnohem více obsáhlou populaci, nejen jedince s postižením a narušením, ale všechny žáky a studenty s jakýmkoliv nadáním, nedostatky, žáky z etnických a kulturních minorit, žáky z ekonomicky a sociálně znevýhodněných rodin, jedince hovořící jiným jazykem. Inkluze akceptuje heterogenitu ve všech zmiňovaných oblastech.

Další rozdíl shledává Lechta (tamtéž, s. 37) u integrace v možnosti vzdělávání ve speciálních i běžných školách, zatímco inkluze se snaží o odstranění tohoto duálního systému vzdělávání vytvořením „*školy pro všechny*“, kde jasně zní inkludovat všechny žáky a studenty bez rozdílu.

Pro inkluzi je rozmanitost u jedinců přímo podmínkou a zároveň výhodou ve vzdělávání, inkluze nemá tendence diferencovat mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky intaktními. Integrace zůstává dále zaměřena právě na speciální potřeby hendikepovaných žáků, inkluze je bezpodmínečně akceptuje.

Čtvrtý rozdíl poukazuje při integraci na přizpůsobování se žáka a studenta s hendikepem škole, ale inkluze proklamuje naopak to, že škola se přizpůsobí přímo žákovi, vytváří mu podmínky pro jeho kvalitní rozvoj a připravuje žáka na jeho budoucí plnohodnotný život ve společnosti.

Inkluzivní vzdělávání lze shrnout jako vzdělávání pro každého žáka a studenta, nezávisle na schopnostech, dovednostech, vědomostech či zvláštích jedince. Inkluzivní škola je zde pro všechny bez rozdílu, každé dítě je vítáno a mělo by se tady cítit bezpečně. Významnou měrou může přispět individuální přístup k žákům, kooperace, komunikace a respektování veškeré heterogenity žáků. Inkluzivní přístup může být přínosem nejen pro žáka, ale i pro pedagoga, kterého nutí ke kreativitě při vytváření nových postupů při zprostředkování obsahu učiva žákům. Zároveň je inkluze dlouhým a nekončícím procesem.

1.2 Historický vývoj přístupu společnosti k péči a ke vzdělávání jedince s postižením či znevýhodněním

1.2.1 Historický vývoj přístupu společnosti k péči o jedince s postižením či znevýhodněním

Od počátku lidského pokolení nalézáme různé přístupy tamní společnosti k osobám s hendikepy. Období starověku je známé převážně fyzickou likvidací postižených jedinců, případně krutými represivními postoji vůči takovým osobám. Toto období je nazýváno **obdobím represivním**. Ve středověku se vlivem křesťanské víry člověka přístup mění v podobě milosrdenství, vznikají hospice a klášterní špitály, kde je snaha pečovat o tyto jedince. Jedná se o **přístup charitativní**. S novověkem přichází zaujetí ve zkoumání tělesných funkcí, postiženému člověku se poskytuje nejen pomoc, ale přichází i snaha, aby jeho život nabyl kvalitnějšího rozměru. Přístup je označován **přístupem humanistickým**. V 19. a 20. století dochází v péči o hendikepovaného člověka v propojení výchovy, vzdělávání a léčby. **Rehabilitační přístup** je velice pokrokový, ale slabinu nacházíme v příliš častém umístění osob do ústavních zařízení. V případě tehdejšího Československa se institucionální péče aplikovala až do roku 1989. Ve

vyspělejších zemích se po konci druhé světové války začíná rýsovat **období preventivně-integrační**, do popředí se dostává prevence vzniku vad, osoby s postižením jsou postupně integrovány do společnosti. Následuje nejaktuálnější trend, a to **je inkluzivní přístup**, který v sobě skýtá přirozené začlenění člověka do společnosti a naprosté splynutí s intaktními jedinci (Slowik, 2016, s. 12-14).

1.2.2 Historický vývoj přístupu společnosti ke vzdělávání jedince s postižením či znevýhodněním

Neméně důležitými milníky stejně jako vývoj přístupu péče o osoby s hendikepy, prošel i vývoj přístupu společnosti ke vzdělávání jedinců s postižením či znevýhodněním. Lechta s odkazem na Scholze vymezuje pět hledisek k edukaci osob s postižením (Scholz in Lechta, 2016, s. 30):

- **Exkluze:** společnost jedince s hendikepem v rámci nenaplnění kritéria (v některých případech i naplnění) z edukačního procesu zcela separuje. Před rokem 1989 byl používán termín „*osvobozen od vzdělání*“.
- **Segregace:** tento systém je postaven na přesvědčení, že pro vytvoření neoptimálnějších podmínek pro děti s hendikepem je nutné tyto děti selektovat do speciálních škol, vytvořit ve speciálních školách homogenní skupiny a zásadně je neslučovat s intaktními žáky ve školách běžných.
- **Integrace:** snaha o zařazení žáků s postižením do běžných škol, při využití různých podpor, ale zároveň možnost i návratu do speciálních škol v případě neúspěchu. Mluvíme o tzv. duálním systému.
- **Inkluze:** Segregující systém postupně zaniká, v běžných školách se vytváří heterogenní prostředí. Učitelé by neměli mít ambice dosáhnout s každým žákem či studentem stejného cíle a tím odlehčí i své práci.
- **Různorodost je normální:** jde o vrcholnou formu inkluze, heterogenita ve školním prostředí a inkluze celkově se stává běžným a samozřejmým jevem.

1.3 Inkluzivní škola

V následující podkapitole bychom se chtěli věnovat prostředí inkluzivní školy, lze však dopředu konstatovat, že současné české školství přes veškerou snahu všech zainteresovaných subjektů, není prototypem ideální integrace potažmo inkluze. Mezi jeden z největších nedostatků lze zařadit rigiditu myšlení společnosti. Míra stále přetrvávajících předsudků vůči jedincům s postižením či znevýhodněním je vysoká, ve školství se týká pedagogů i zákonných zástupců žáků a studentů. Lechta ve své knize zmiňuje, že *„filozofie inkluzivní pedagogiky má být teoretickým základem pro změnu myšlení společnosti nejen v oblasti edukace, ale také v oblasti občanské, politické, ekonomické, sociální a dalších“* (Kudláčková, 2013, in Lechta, 2016, s. 51).

Nejen rigidita myšlení a neochota pedagogů vyučovat žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i další bariéry znesnadňují optimální fungování inkluzivního prostředí škol. Ve třídách, kde jsou integrováni žáci a studenti se speciálně vzdělávacími potřebami se nachází vysoký počet žáků, pedagog tak nemá možnost věnovat se žákovi individuálně, pedagogům a asistentům pedagoga chybí skutečné speciálně pedagogické vzdělání k výuce hendikepovaných žáků a studentů. Nelze opomenout nedostatek poradenství a podpory v oblasti speciálně vzdělávacích potřeb, informací, které by jasně formulovaly spolupráci mezi všemi subjekty v inkluzivním prostředí školy s cílem vytvořit bezpečnou komunitu pro jedince s postižením či znevýhodněním (Svoboda, Říčan, Morvayová, Zilcher, 2015, s. 19-21).

Prioritou inkluzivních škol zůstává myšlenka vytvořit podnětné, bezpečné, kvalitní, spolupracující, bezbariérové prostředí pro zdravý vývoj všech žáků a studentů s cílem vychovat a vzdělat každého z nich pro život ve společnosti. Pro inkluzivní školu je každý žák důležitý, přijímá všechny jedince, kteří projeví zájem školu navštěvovat a kteří splní kritéria přijímacích řízení v případě středních škol a středních učilišť, není zde tendence přerazovat žáky do praktických či speciálních škol. Snaha školy je podporovat žáka a studenta v jeho silných stránkách, a naopak v případě nepříliš úspěšné edukace, hledat pomoc v podpurných opatřeních. Ředitelé škol usilují o maximální technické a materiální vybavení škol, o bezbariérovost škol, svým vlastním přístupem vedou pedagogické pracovníky ke změně stylu výuky s maximální podporou každého žáka v heterogenní třídě. V inkluzivní škole jsou asistenti pedagoga plnohodnotnými členy pedagogického

sboru a s učiteli pravidelně kooperují při plánování a uskutečňování výchovně vzdělávacího procesu. V neposlední řadě jsou pedagogičtí pracovníci dále vzdělávání v oblasti inkluze a speciální pedagogiky a průběžně seznamování s opatřeními a preventivními programy v otázkách šikany nebo předcházení jiných sociálně patologických jevů (Tannenbergerová, 2016, s. 50-55).

1.4 Inkluzivní opatření využívaná ve školní praxi

Při realizaci inkluzivního vzdělávání v prostředí škol jsou využívána inkluzivní opatření vedoucí k optimálnímu rozvoji žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami. Mezi tato opatření můžeme zařadit například podpůrná opatření, zpracování individuálního vzdělávacího plánu nebo plánu pedagogické podpory (Šafránková, 2019, s. 117).

1.4.1 Podpůrná opatření

Podpůrná opatření slouží jako podpora pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich pedagogy. Jsou určeny k vyrovnání podmínek ke vzdělávání žáka, pokud stávající podmínky nejsou dostačující pro aktivní zapojení žáka do výuky. Podpůrná opatření jsou definována školským zákonem a jsou rozdělena do pěti stupňů podpory. Ve vyhlášce č.27/2016 Sb. v § 2 jsou tato podpůrná opatření přesně popsána spolu s pravidly pro jejich realizaci a finanční náročnost.

I. stupeň podpůrných opatření vždy navrhuje a poskytuje škola bez doporučení školského poradenského zařízení.

II. - V. stupeň navrhuje a metodicky provází v jeho naplňování školské poradenské zařízení.

Podpůrnými opatřeními se rozumí (Kendíková, 2017, s. 12):

- pomoc školního poradenského pracoviště, spolupráce se specializovaným školským poradenským zařízením,
- úprava organizace, hodnocení, obsahu vzdělávání, metod výuky,
- využívání speciálních učebnic, didaktických materiálů, kompenzačních a rehabilitačních pomůcek,
- zařazení výuky předmětu speciálně pedagogické péče,
- prodloužení středního a vyššího vzdělávání až o dva roky,
- úprava při přijímání a ukončování studia žáka se speciálními vzdělávacími potřebami,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- poskytování plánu pedagogické podpory,
- poskytování pedagogických a psychologických služeb,
- využití služeb asistenta pedagoga,
- možnost přítomnosti více pedagogických pracovníků ve třídě,
- snížení počtu žáků ve třídě,
- bezbariérová úprava prostředí třídy a školy.

1.4.2 Individuální vzdělávací plán

Jak již bylo zmíněno výše jedním z podpůrných opatření je vzdělávání žáka podle individuálního vzdělávacího plánu, který má nezastupitelné místo při integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ač sám individuální vzdělávací plán je podpůrným opatřením, zahrnuje v sobě další podpůrná opatření. Smyslem individuálního vzdělávacího plánu není snaha ulevit žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, ale posun jejich stávajících dovedností a vědomostí dále. „*Tento dokument zpracovává škola, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (je tedy opatřením druhého a vyšších stupňů podpory) a písemné žádosti zákonného zástupce žáka či zletilého žáka*“ (Kendíková, 2017, s. 23).

Individuální vzdělávací plán je dokumentem závazným, vychází ze školního vzdělávacího programu a je uchováván ve školní matrice. Individuální vzdělávací plán

bývá zpracováván ihned, nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy škola obdrží doporučení ze školského poradenského zařízení a žádost zákonného zástupce nebo zletilého žáka. Platnost individuálního vzdělávacího plánu bývá zpravidla jeden školní rok, školské poradenské pracoviště dohlíží na dodržování a realizaci jednotlivých opatření, za které odpovídá ředitel školy. Při zpracování tohoto dokumentu se postupuje podle vzoru, který je uveden jako příloha vyhlášky. Obsah individuálního vzdělávacího plánu lze během školního roku doplňovat nebo revidovat dle potřeb žáka (Čadilová, Žampachová, 2021, s. 15-16).

Individuální vzdělávací plán obsahuje (Kendíková, 2017, s. 25):

- identifikační údaje žáka,
- údaje o pedagogických pracovnících,
- údaje o pracovnících školského poradenského zařízení,
- školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka,
- rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle individuálního vzdělávacího plánu včetně zdůvodnění,
- cíle vzdělávání žáka,
- předměty, které jsou realizovány dle individuálního vzdělávacího plánu,
- vymezení podpůrných opatření žáka a specifikace jejich stupňů (metody výuky, obsah vzdělávání, organizace výuky, očekávané výstupy vzdělávání, zadávání a plnění úkolů, způsob ověřování vědomostí a hodnocení žáka, seznam didaktických materiálů, speciálních učebnic a pomůcek),
- personální zajištění při vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami,
- další subjekty podílející se na vzdělávání žáka,
- spolupráce se zákonnými zástupci žáka,
- dohoda mezi žákem a vyučujícím.

1.4.3 Plán pedagogické podpory

Plán pedagogické podpory patří mezi podpůrné opatření prvního stupně, tedy stupně, který nepožaduje navýšení finančních prostředků. Tento dokument si vytváří škola, a to na základě vlastních podkladů, kdy žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami jsou kompenzovány mírnější nedostatky ve vzdělávání zapříčiněné například aktuálním či lehkým dlouhodobým psychickým nebo zdravotním stavem žáka. Na jeho tvorbě participuje tým pedagogů spolu s výchovným poradcem, speciálním pedagogem nebo školním psychologem. V dokumentu lze nalézt popis zjištěného nedostatku ve vzdělávání žáka a plán řešení odstranění těchto obtíží úpravou metod, obsahu, organizací a cílů výuky. Následně dochází k vyhodnocení naplňování plánu pedagogické podpory, pokud nedojde k naplnění cílů podpory, doporučuje se žákovi návštěva školského poradenského zařízení.

Asistent pedagoga není podpůrným opatřením určeným k prvnímu stupni, ale právě asistent pedagoga, který působí ve třídním kolektivu, může být ten, kdo svým pozorováním detekuje žáky s potřebou podpůrného opatření a může být tím, kdo spolupracuje na vyhodnocení následného plánu pedagogické podpory (Kendíková, 2016, s. 68-69).

2 ASISTENT PEDAGOGA

Jedním z nejlépe fungujících podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je zavádění pozice asistenta pedagoga. Asistent pedagoga je zaměstnancem školy a pedagogickým pracovníkem, jehož činnost a status je jasně vymezena v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění a zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovních v platném znění. Kendíková k této funkci dodává (Kendíková, 2016, s. 6): „*Asistent pedagoga pracuje pod metodickým vedením učitele.*“ Působí ve třídě, kde se nachází žák se speciálními vzdělávacími potřebami a věnuje se nejen tomuto žákovi, ale i ostatním studentům a tím pomáhá zabezpečit plynulý chod výchovně vzdělávacího procesu.

Asistent pedagoga podporuje žáky v jejich integraci do školy, je žákovi a studentovi průvodcem, společníkem ve vzdělávání, pomáhá mu překonávat bariéry v učení nebo ve vztazích. Důležité je hledat a najít cestu, kterou společně půjdou asistent pedagoga a student po dobu vzdělávání ve školním zařízení.

Pozici asistenta pedagoga zřizuje ředitel školy, jenž určí náplň práce a zařazení do příslušné platové třídy. Doporučení pro zřízení této funkce podává školské poradenské zařízení i se stanovením počtu hodin nutné personální podpory pro konkrétního žáka nebo studenta. Ke zřízení této funkce je potřeba souhlas krajského úřadu.

2.1 Osobní a školní asistent

Ve školách se můžeme setkat nejen s asistenty pedagoga, ale fungují zde i osobní asistenti a školní asistenti.

Osobní asistent není pedagogickým pracovníkem, jeho práce je v kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí, legislativní ukotvení nalezneme v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Je tedy sociální službou poskytovanou bez časového omezení osobě se zdravotním postižením. Tyto služby jsou poskytovány v domácím prostředí, ale i v prostředí výchovné, vzdělávací, zájmové instituce, či při vyřizování osobních záležitostí klienta. Ve školách pomáhají osobní asistenti především s dopravou

do školy a ze školy, při činnostech nutných před zahájením a po ukončení výuky. Mezi další činnosti osobního asistenta patří pomáhat klientovi při osobní hygieně, zajištění stravy, chodu domácnosti. Profesi osobního asistenta může vykonávat zdravotně způsobilý, bezúhonný, fyzicky zdatný, trpělivý a empatický člověk.

Školní asistent je zaměstnancem školy, ale nepedagogickým pracovníkem. Jeho činnost je financována z šablon, tedy z projektů OP VVV, celým názvem Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Pro nástup na tuto pozici je nutné prokázat svou bezúhonnost, způsobilost zdravotní a způsobilost k právním úkonům, znalost českého jazyka. Pracovní náplň školního asistenta vychází z obdobné náplně jako u asistenta pedagoga pro žáky a studenty se sociálním znevýhodněním. Mezi jeho stěžejní úkoly patří komunikace a spolupráce s rodiči žáka a studenta, v jeho rodině poskytuje nepedagogickou podporu. Podporu poskytuje také učitelé při administrativě a organizaci výuky, pomáhá při mimoškolních aktivitách (Kendíková, 2017, s. 38-39).

2.2 Osobnost asistenta pedagoga

Osobnost pedagogického pracovníka hraje ve výchovně vzdělávacím procesu klíčovou roli. Nechceme samozřejmě ubírat důležitost odbornému a pedagogickému vzdělání, ale to, jaký člověk je uvnitř sebe, jaký má charakter, dokáže se vcítit a pochopit pocity druhého, zda je vyrovnaný, pozitivní, zodpovědný, čestný, trpělivý, aktivní, kreativní, důsledný, inteligentní, emočně zralý, má smysl pro spravedlnost a je dostatečně odolný vůči stresu, lze nesporně přiřadit k výborným osobnostním předpokladům jakéhokoliv pedagoga. Nelze opominout jistou dávku filantropie, díky které cítí nutkání pomáhat druhým.

Asistent pedagoga je zároveň členem pedagogického týmu, proto je žádoucí, aby uměl správně komunikovat a kooperovat s ostatními zaměstnanci školy, se zákonnými zástupci žáků a s žákem či studentem samotným. Zde je třeba zdůraznit, že primární je asistentův vztah k dětem a mládeži. Je to asistent, kdo tráví se studenty nejvíce času ve výchovně vzdělávacím procesu, a právě on studentům předává své mravní postoje a hodnoty.

V neposlední řadě by měl asistent pedagoga dbát i o svůj zevnějšek, neboť mladiství jsou velice vnímaví vůči vzhledu, stylu i vůni pedagogů. Ač se to zdá být nepodstatné, má tento fakt neodpuštělné místo ve vyjmenovávání kvalit asistenta pedagoga.

Na pozici asistent pedagoga by měla být dosazena právě výše popsána osobnost, která je pozitivně motivovaná podávat dobré výsledky v této profesi.

2.3 Kvalifikační předpoklady asistenta pedagoga - odborná kvalifikace asistenta pedagoga

Odbornou kvalifikaci asistentů pedagoga upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně zákonů, v platném znění. Z tohoto zákona vyplývají obecné požadavky, které jsou na asistenty pedagoga kladeny, zároveň i požadavky na dosažené odborné vzdělání.

Mezi obecné požadavky dle § 3 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, v platném znění zařazujeme (Kendíková, 2016, s. 70):

- „*plná způsobilost k právním úkonům,*
- *odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- *bezúhonnost,*
- *zdravotní způsobilost,*
- *prokázaná znalost českého jazyka.* “

Pozici asistent pedagoga mohou vykonávat osoby, které mají níže uvedené vzdělání, a to podle § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů (Uzlová, 2010, s. 44):

- vysokoškolské vzdělání v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- vysokoškolské vzdělání jiného typu doplněné studiem v programu celoživotního vzdělávání při vysokých školách zaměřené na pedagogiku či akreditovaným kvalifikačním kurzem pro asistenty pedagoga,
- vyšší odborné vzdělání zaměřené na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,

- vyšší odborné vzdělání jiného typu doplněné o studium v programu celoživotního vzdělávání při vysokých školách zaměřené na pedagogiku či akreditovaným kvalifikačním kurzem pro asistenty pedagoga,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou zaměřené na přípravu pedagogických pracovníků,
- středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou jiného typu doplněné studiem v programu celoživotního vzdělávání při vysokých školách zaměřené na pedagogiku či akreditovaným kvalifikačním kurzem pro asistenty pedagoga,
- střední vzdělání s výučním listem doplněné o studium pedagogiky nebo kvalifikačním kurzem pro asistenty pedagoga,
- základní vzdělání doplněné studiem pro asistenty pedagoga.

Asistenti pedagoga se středním vzděláním s výučním listem či základním vzděláním doplněným o studium pedagogiky nebo kvalifikačním kurzem pro asistenty pedagoga vzhledem ke svému dosaženému vzdělání, myšleno ukončeného středního vzdělání bez maturitní zkoušky, nemohou vykonávat přímou pedagogickou činnost jako asistenti pedagoga se středoškolským vzděláním s maturitou a asistenti s vysokoškolským vzděláním. Jsou zařazeny mezi nižší úroveň asistenta pedagoga a jsou oprávněni vykonávat pomocné výchovné práce.

K odborné kvalifikaci lze tedy podotknout, že jsou znatelné rozdíly ve vzdělání asistentů pedagoga. Nejčastěji na této pozici nalezneme středoškolsky vzdělané osoby, které si doplnily vzdělání o kvalifikační kurz asistenta pedagoga souběžně při výkonu práce. Zájem o tuto pozici mívají i vysokoškolští studenti, kteří zároveň tímto plní i povinnou praxi na pracovištích a matky po mateřské dovolené s předškolními nebo školními dětmi, kdy toto povolání značně koresponduje s osobními povinnostmi. Časté střídání asistentů pedagoga u studenta ve třídě není příliš vhodné, a to vzhledem ke studentovi samotnému, tak i k ostatním žákům. Často tím bývá narušeno sociální klima třídy.

Další námitkou k vyšší kvalifikaci asistentů pedagoga může být i nízké finanční ohodnocení, které nebývá vzhledem k vyššímu dosaženému vzdělání asistenta pedagoga navýšeno. De facto zde vyznívá otázka, zda by právě vyšší kvalifikace jedince v této pozici, neměla být brána v potaz a s tímto faktem se dalo pracovat při zohledňování finančního ohodnocení. Je možné se domnívat, že jedinec s dosaženým vysokoškolským

vzděláním v oboru pedagogiky má větší předpoklad být důvěryhodnějším průvodcem pro studenta se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole.

Vzdělávání by mělo být pravidelně doplňováno například semináři určenými pro asistenty pedagoga nebo přednáškami zaměřenými na práci s různými diagnózami žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistenta pedagoga se však může týkat i syndrom vyhoření, proto by mezi nabízenými programy měla být i možnost setkání se supervizorem, a to ať individuálně či skupinově. Supervize je opomíjený, ale velice efektivní nástroj péče o pedagogické pracovníky, který může velice kladně ovlivnit vztahy na pracovišti, vyřešit dlouhodobé problémy vzniklé ve škole, zároveň je možné pojmut supervizi jako prevenci syndromu vyhoření.

2.4 Náplň práce asistenta pedagoga

Náplň práce asistenta pedagoga je ukotvena ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Zde nalezneme oficiální skladbu činností asistenta pedagoga. Jde zejména o pomoc pedagogickým pracovníkům při výchovně vzdělávací činnosti ve třídě, kde se nachází žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc při začleňování žáka a studenta do třídního kolektivu, pomoc při komunikaci se studentem a jeho zákonnými zástupci, pomoc při sebeobsluze a pohybu žáka ve školním prostředí nebo při akcích pořádaných školou.

O náplni práce konkrétního asistenta pedagoga ve škole rozhoduje ředitel, jenž vychází z doporučení školského poradenské zařízení pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistenti by měli být při nástupu do zaměstnání informováni o náplni práce, ta by měla být v písemné podobě součástí pracovní smlouvy. Neboť jde o velice podstatnou záležitost, měli by být s náplní asistenta pedagoga seznámeni i ostatní pedagogičtí pracovníci a tím je možné předejít nejasnostem v rozdělení kompetencí mezi učitelem a asistentem pedagoga. Vymezení kompetencí asistenta pedagoga je velice důležité pro další vývoj vztahů ve třídě, potažmo ve škole (Špičáková, Profousová, 2014, s. 12).

Náplň práce asistenta pedagoga podle Kendíkové (Kendíková, 2016, s. 62):

- individuální práce s žákem a studentem ve formě dohledu ohledně pochopení a zápisů probíraného učiva, popřípadě pořizování zápisů z hodiny, dovysvětlení probrané látky, zadaných úloh a úkolů, kontrola sešitů, procvičování v jednotlivých předmětech,
- příprava materiálů a pomůcek na hodinu,
- zklidnění studenta před písemnými testy a zkoušením,
- doprovod na WC, dohled o přestávkách, při přesunu, ve volných hodinách, ve školní jídelně nebo akcích mimo školní budovu,
- pomoc při komunikaci a navazování sociálních vztahů s ostatními žáky a studenty, řešení vzniklých konfliktů ve třídě,
- pravidelná komunikace s rodiči studentů,
- pomoc při integraci do školního prostředí,
- nácvik sociálních dovedností,
- pomoc při orientaci ve škole, v denním rozvrhu, v čase,
- vedení vlastních záznamů o pokroku či stagnaci svěřeného žáka a studenta,
- pozorování klimatu celé třídy,
- usměrňování chování studenta,
- zajištění relaxace,
- spolupráce na individuálním vzdělávacím plánu,
- seznámení se s dokumentací žáka a studenta,
- zajištění učiva v případě nepřítomnosti žáka a studenta,
- spolupráce se školským zařízením, konzultace se speciálním pedagogem, výchovným poradcem, metodikem prevence.

-

Uzlová navíc dodává (Uzlová, 2010, s. 46-47):

- asistent pedagoga pracuje pod vedením učitele se žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami a zároveň s dalšími jedinci ve třídě,
- dále si rozšiřuje své vědomosti doplňujícím vzděláváním,
- pomáhá studentovi, ale nepracuje za něj,
- vede žáka k samostatnosti,
- je vzorem chování pro ostatní jedince v kolektivu.

2.5 Kompetence asistenta pedagoga

Kompetence asistenta pedagoga stejně jako kompetence pedagogického pracovníka, tedy učitele, zahrnuje soubor dovedností, vědomostí a dispozic, které by měl mít pedagogický pracovník, aby zdárně vykonával svoji profesi (Průcha, 2017, s. 219).

Kompetence k učení

Asistent pedagoga stejně jako každý pedagogický pracovník by měl mít zájem o další sebevzdělávání, rozšiřování svých znalostí a vědomostí. Změny v obsahu jakéhokoliv oboru přicházejí pravidelně a je důležité se v nich orientovat a umět je převést do praxe.

- Asistent pedagoga se zároveň učí i od zkušenějších asistentů nebo pedagogů. Přejímá jejich zkušenosti z praxe a uplatňuje i svou sebereflexi a tím na svých znalostech, vědomostech i postojích neustále pracuje.

- Dokáže si sám vyhledat informace k obsahu výuky či k záležitostem vztahujícím se k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, k celé integraci/inkluzi, aby si rozšířil pohled na danou problematiku.

- Zároveň se předpokládá, že asistent pedagoga působící na střední škole by měl mít znalosti všeobecných předmětů, cizích jazyků a znalost informačních technologií nejméně na úrovni středoškolského vzdělání, neboť studenti se speciálními vzdělávacími potřebami často potřebují právě v daných předmětech podpořit, a to jak s metodickým vysvětlením probírané látky, s domácími úkoly nebo přípravou na zkoušení, ke složení maturitní zkoušky či k závěrečným zkouškám.

Kompetence pracovní

Asistent pedagoga má znalosti v oblasti obecné pedagogiky, speciální pedagogiky, vývojové psychologie a nabyté znalosti aplikuje v praxi při pomoci a podpoře žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami,

- je orientován v rodinném prostředí žáka a studenta, v žakově osobním životě, spolupracuje a komunikuje s rodinou,

- má částečně osvojeny vzdělávací obsahy všech vyučovaných předmětů na střední škole, dohledává si informace k předmětům a kooperuje s pedagogem i studentem v rámci vyučovaného předmětu,

- má základní znalosti týkající se oblasti informační techniky,

- uvědomuje si odpovědnost za žáky a studenty, pracuje dle pravidel školního řádu a dodržuje pravidla BOZP,

- zachovává morální rozměr své práce.

Kompetence komunikativní

Asistent pedagoga je jedincem komunikativním, který dokáže komunikovat a kooperovat s pedagogy, vedením školy, školským poradenským zařízením, ale zároveň se zákonnými zástupci studenta a se studentem samotným. Jeho způsob komunikace by měl být volen tím způsobem, kdy si uvědomuje, že zastupuje školní instituci, tudíž formuluje své myšlenky, hovoří klidně a rozvážně, nedává na sobě znát negativní emoce. V žádném případě se nedoporučuje znevažovat před rodiči žáky stanoviska svých kolegů nebo vedení školy.

- Vhodnými argumenty zastupuje žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami před kritikou ze stran jiných pedagogů a s žáky samotnými hovoří s empatií a s ohledem na jejich hendikep i věk.

- Umí naslouchat a vhodně reagovat na svěřené problémy studentů, rodičů nebo pedagogů.

- V komunikaci s pedagogy a vedením školy dokáže najít vhodnou míru podřízenosti autoritě, aby nepůsobil submisivním dojmem, ale zároveň nepůsobil dominantně.

- Ke komunikaci využívá i informačních technologií.

- V případě integrace žáka a studenta s narušenou komunikační schopností, je schopen zvládnout využití alternativní a augmentativní komunikace.

Kompetence k řešení problémů

Asistent pedagoga tráví ze všech pedagogických pracovníků nejvíce času ve třídním kolektivu, má tedy možnost včas zachytit jakékoliv počínající sociálně patologické jevy, včas intervenovat nebo v případě většího problému, sdělit tuto skutečnost třídnímu učiteli či školnímu poradenskému zařízení. V praxi mají žáci celé třídy obecně pocit, že se mohou asistentovi pedagoga svěřit, což je v rámci udržení funkčnosti kolektivu také velká výhoda. A často asistent pedagoga identifikuje další žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, na jehož základě může být uděleno žákovi podpůrné opatření prvního stupně s plánem pedagogické podpory. Mnohokrát jde o včasnou psychologickou intervenci a následné zajištění psychologické pomoci, zabránění například sebepoškozování, sebevražedným myšlenkám či počínající poruchy příjmu potravy.

- Asistent pedagoga by měl mít přirozenou autoritu, dokáže zcela přirozeně a přátelsky výchovně působit na žáky. Důležité je kritické myšlení a fyzická zdatnost, v případě náhlé agrese ze strany žáků s poruchami chování a samozřejmě při práci s tělesně postiženými žáky a studenty.

Kompetence sociální a personální

Asistent pedagoga spolupracuje v týmu se všemi členy pedagogického sboru a participuje na vytváření příjemného klíma ve škole.

- S pedagogy a ostatními vyučujícími ve třídách, kde asistent pedagoga působí, spolupracuje na tvorbě příprav na hodiny a komunikuje o problematice žakových speciálních vzdělávacích potřeb, týkajících se bezprostředního výchovně vzdělávacího systému.

- Je schopen trpělivě a důsledně zprostředkovávat probírané obsahy vyučovacích předmětů studentovi a při tom dbát na speciální vzdělávací potřeby každého žáka a studenta.

- Při jednání se zákonnými zástupci žáků a studentů převažuje respekt, trpělivost, pozitivní komunikace, důslednost a profesionalita, neboť asistent pedagoga hájí zájmy školy.

Kompetence občanské

Asistent pedagoga přistupuje zodpovědně ke své práci, dbá na bezpečí žáků a studentů a na dodržování pravidel BOZP.

- Zná svá práva a povinnosti i práva druhých, respektuje je a dodržuje v souladu s etickým kodexem školního zařízení.

- Je si vědom významu pojmu integrace/inkluze a pozitivně tento proces podporuje, ať již respektem k žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo respektem k odlišným minoritním kulturám. Heterogenitu žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami nebere jako překážku ve vytvoření pozitivního klimatu ve třídě, ba právě naopak využívá ji k obohacení třídního kolektivu.

- Dokáže citlivě vnímat atmosféru ve třídě a předcházet sociálně patologickým jevům, a pokud již náznaky jakéhokoliv jevu zachytí, dokáže včas intervenovat a situaci řešit adekvátním způsobem (Morávková Vejrochová a kol., 2015, s. 68-70).

2.6 Metodické vedení asistenta pedagoga

Při práci asistenta pedagoga, jakožto zaměstnance školy, je důležitým aspektem metodické vedení a podpora asistenta pedagoga, které zprostředkovávají přímo pedagogičtí pracovníci školy, pracovníci školního poradenského zařízení (školní speciální pedagog, výchovný poradce, školní psycholog) nebo pracovník školského poradenského zařízení, a to pracovník pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra.

Pro správně fungující inkluzivní školu by mělo být odborné vedení asistentů pedagoga klíčovým momentem, neboť by se tak zamezilo zbytečným chybám a nesrovnalostem v práci asistentů pedagoga. Ti často mohou tápat v nejasnostech ohledně specifik a potřeb žáků se zdravotním postižením nebo ohledně svých povinností ve vztahu k jedinci se speciálně vzdělávacími potřebami, k jeho zákonným zástupcům či ostatním pedagogům. Aby mohl asistent pedagoga v prostředí školy zastávat pozici, která ho naplňuje a uspokojuje jeho osobní ambice a zároveň je kladně hodnocena i ostatními členy školního týmu, je nutnost podpory a pomoci jedním z nejdůležitějších aspektů v profesním životě asistenta pedagoga a může zabránit i následnému syndromu vyhoření, který pramení i z asistentovy nejistoty a nemožnosti řešit vzniklé problémy odborným vedením (Teplá, 2015, s. 62-63).

V praxi bývají ve školách pořádána pravidelná setkání asistentů pedagoga spolu s jejich odborným vedením nebo s pracovníky školských zařízení, kdy dochází k výměně zkušeností a odborným konzultacím na různá témata. Zároveň i práce asistenta pedagoga je hodnocena pravidelnými inspekcemi, aby se včas mohlo reagovat na případné nedostatky v jejich práci. Zde nachází své místo asistentova sebereflexe, autoevaluace, chuť osobně a profesně se dále rozvíjet.

2.7 Problematické momenty v práci asistenta pedagoga

Role asistenta pedagoga v sobě skrývá nejen stav uspokojení a pozitivní emoce, ale i záporné momenty, které by bylo možné ovlivnit již v počátcích, a to v hodným výběrem uchazeče o tuto pozici. Je však mnohdy nemožné vybírat si z více kandidátů a zvolit

nejschopnějšího uchazeče, když o tuto práci vlivem některých podmínek není vždy velký zájem. A také si ne všichni uchazeči umí opravdu představit, co tato profese obnáší. Často může prvotní nadšení z práce s jedinci se speciální vzdělávacími potřebami vystřídat pocit nejistoty a zklamání. Pozice asistenta pedagoga je náročná hned z několika důvodů (Kendíková, 2017, s. 41):

- nejasnosti v náplni práce asistenta pedagoga,
- nezkušenost asistenta pedagoga s prací s jedinci se speciálními vzdělávacími potřebami a tím pramenící nejistota v sebe sama,
- nevymezené kompetence asistenta pedagoga,
- nerovnoprávný vztah mezi učitelem a asistentem,
- nepřiměřené využívání asistenta pedagoga ze strany rodičů,
- nefunkční vztah asistenta pedagoga s ostatními pedagogy, žákem či zákonnými zástupci žáka,
- nefungující systém metodické podpory,
- neinformovanost asistentů o dalším možném vzdělávání,
- minimální možnosti kariérního růstu,
- uzavírání pracovních smluv na dobu určitou,
- nejistota v případě ukončení vzdělávání žáka či studenta,
- neexistující etický kodex asistenta pedagoga,
- nedostatečné platové ohodnocení.

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že nedostatky je v případě této pozice ještě stále potřeba řešit, a to jak na úrovni celostátní, formou úprav v legislativě, či navýšením finančních prostředků na platy asistentů pedagoga nebo na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, tak i na úrovni jednotlivých škol. Postupem času rozhodně dochází ke zlepšování kvality v oblasti vzdělávání žáků a studentů se speciálními potřebami. Nezkušenosti a obavy z inkluzivního vzdělávání se snižují a funkce asistenta pedagoga začíná být pevně ukotvena ve školním systému.

3 ASISTENT PEDAGOGA JAKO ČLEN PEDAGOGICKÉHO TÝMU

Asistent pedagoga spolu s nástupem do této pozice vstupuje do spletitosti vztahů v již zaběhnutém pedagogickém týmu. Je to právě asistent pedagoga, kdo je spojovacím článkem mezi pedagogy, studenty a zákonnými zástupci studentů. Proto je kladen důraz na jeho komunikativní a osobnostní předpoklady, na asistentův zájem pracovat v týmu. Neboť kvalitní tým a celé školní klima má nesporný vliv na výchovně vzdělávací proces všech žáků a studentů školy. Asistent pedagoga je rovnoprávným členem tohoto týmu a jako takový člen musí být vnímán, což není vždy samozřejmostí. Pokud je správně nastaven systém fungování chodu školy a jasné podmínky práce, je možné předejít budoucím obtížím v oblasti komunikace a v rozdělení kompetencí mezi pedagogy.

3.1 Spolupráce asistent pedagoga - vedení školy

Vedení školy zodpovídá za chod a kvalitu výchovně vzdělávacího procesu. Ředitel školy stanoví požadované cíle ve vzdělávání a vznesse jasné požadavky ke splnění cílů na členy týmu. Zároveň je ředitel školy tím, jenž přijímá nového asistenta pedagoga, určuje mu náplň práce a stanovuje podmínky v pracovní smlouvě na podkladě vyjádření školského poradenského pracoviště. Následně asistenta pedagoga představuje ostatním členům pedagogického týmu, vyjasní asistentovu roli ve vzdělávání žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami a nastavuje pravidla komunikace a kooperace mezi členy. Asistent pedagoga plní své povinnosti, respektuje a chrání zájmy školy, ve které pracuje a kde zajišťuje vedení ředitel školy a jeho zástupci (Horáčková, 2015, s. 14-16).

3.2 Spolupráce asistent pedagoga - učitel

Vztah a spolupráce asistenta pedagoga s vyučujícími na střední škole je pro optimální vzdělávání studenta nejen se speciálními vzdělávacími potřebami, ale pro celý kolektiv

třídy, stěžejní záležitostí. Kvalitní kooperace mezi těmito dvěma účastníky vzdělávacího procesu ovlivňuje výuku předmětu a sociální klima třídy. Asistent pedagoga respektuje učitele jako kompetentní osobu ve vzdělávání žáků, která zodpovídá za vzdělávací proces. Respektuje učitelovy vědomosti a zkušenosti, pracuje pod vedením pedagoga, aktivně a intuitivně se zapojuje do výuky, aby nenarušil chod vyučovací hodiny, ale zároveň nepůsobil pasivním dojmem.

Pro správné fungování týmu asistent pedagoga-učitel, je důležité mít vyjasněny kompetence asistenta a učitele, aby nedocházelo ke zbytečným neshodám. Bezpodmínečně by měla fungovat komunikace, včasné předávání informací, plánování společných hodin a shrnutí dosavadní práce. Proto je velice vhodné průběžně uskutečňovat společná setkání, komunikovat o zapojení asistenta nebo žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do výuky, o asistentově efektivním využití, o organizačních záležitostech ve třídě nebo škole, nebo o bezprostředně vzniklých situacích ve třídě. Asistent pedagoga je pro učitele „pomocníkem“, spolupracovníkem, tím, který spolu s ním má participovat na pozitivně laděném výchovně vzdělávacím procesu. Pedagog by neměl mít dojem, že přítomnost další dospělé osoby ve třídě je forma jakési kontrolní inspekce, že asistent pedagoga má vedlejší úkol, a to referovat o pedagogově výukovém stylu vedení školy. Ale právě tento aspekt je často narušitelem spolupráce učitele a asistenta pedagoga. Spolu s myšlenkou, že asistent pedagoga je vzhledem ke svému nižšímu vzdělání než pedagog, osobou podřadnější ve výchovně vzdělávacím procesu (Morávková Vejrochová a kol. 2015, s. 54-58).

3.3 Spolupráce asistent pedagoga - integrovaný student

Asistent pedagoga se stává pro žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami průvodcem v celém studentově výchovně vzdělávacím procesu. Dodává studentovi pocit bezpečí, společně si vytváří mezi sebou vztah založený na důvěře, respektu a nastaví si pravidla, aby jejich spolupráce fungovala po celou dobu vzdělávání. Předpokládá se, že asistent pedagoga bude chránit důstojnost a lidská práva žáka, nezúčastní se žádné formy diskriminace, a naopak důkladným sledováním klimatu třídy se podílí na potlačení jakéhokoliv lidského ponížení žáka. Zároveň asistent pedagoga cítí právo žáka a studenta

na soukromí, nepodává důvěrné informace třetí osobě, pokud to není v rámci zajištění zdárného fungování vzdělávacího procesu a ve prospěch žáka či studenta (Kendíková 2017, s. 46).

Vztah asistent pedagoga a studenta je založen na vzájemné komunikaci, která je volena adekvátně k žákově věku a zdravotnímu postižení. Asistent pedagoga empatickým přístupem s žákem nejen komunikuje a naslouchá mu, ale žáka motivuje k výkonům, které jsou v žákových možnostech. Snaží se žáka a studenta nepřeceňovat, ani nepodceňovat jeho schopnosti, v případě ztráty pozornosti nebo snadné unavitelnosti přidávat relaxační chvílky mimo školní třídu.

Asistent pedagoga vede žáka a studenta k samostatnosti, akceptuje žákovo odmítnutí pomoci nebo naopak nabídne podporu, pokud ji student potřebuje. Za jakýkoliv úspěch je vhodné chválit a tím dodávat žákovi sebevědomí a motivaci k dalšímu samostatnému plnění úkolů.

Pokud je mezi studentem a asistentem vytvořen funkční vztah, je vysoká pravděpodobnost úspěšného inkluzivního vzdělávání žáka a studenta.

3.4 Spolupráce asistent pedagoga - ostatní studenti

Pro kvalitní třídní klima a příjemnou atmosféru ve třídě má velký význam přijetí asistenta pedagoga samotným učitelem, studenti citlivě monitorují vztahy mezi pedagogickými pracovníky, vnímají známky podceňování, přehlížení, netečnosti. A daný vztah mezi pedagogy pak reflektuje jejich nahlížení na asistenta pedagoga. Je důležitým bodem při začleňování žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami spolu s asistentem pedagoga, představit asistenta, zdůvodnit přijatelným způsobem jeho existenci ve třídě a vymezit jeho roli k ostatním studentům. Pokud bude zdůvodněna přítomnost asistenta, nemělo by docházet k mylným domněnkám žáků, že asistent pedagoga je ve třídě zbytečný nebo naopak je pro daného žáka výhodou, protože mu pomáhá a k ostatním studentům je tento postup nespravedlivý. Asistent pedagoga je součástí třídního kolektivu, sleduje dění v kolektivu, stává se prostředníkem mezi žákem integrovaným a jeho spolužáky. Významný podíl na sociálních interakcích ve třídě má i osobnost asistenta pedagoga a jeho pozitivní vztah k mládeži (Uzlová, 2010, s. 53-54).

Velký význam zde má i včasné obeznámení celého kolektivu s tím, jak asistenta pedagoga oslovovat. Pro žáky a studenty je často největší bariérou v prvotním vztahu s asistentem pedagoga důvod, že neví, jak asistentovi říkat. Vhodné zdá se být oslovení „pane asistente, paní asistentko“, případně oslovení příjmením nebo křestním jménem v kombinaci s vykáním či tykáním (Horáčková, 2015, s. 16).

3.5 Spolupráce asistent pedagoga - rodič integrovaného studenta

Spolupráce s rodičem patří k nejnáročnějším úlohám asistenta pedagoga. Zde se naplno projeví osobnostní předpoklady asistenta pedagoga. Asistent je tím, kdo zprostředkovává komunikaci mezi školou a rodinou, zná nejlépe rodinné prostředí studenta a dokáže taktně předávat informace o pokrocích či neúspěších žáka a studenta. Snaží se o pozitivní vztah s rodiči, založený na partnerství, otevřenosti a důvěře. Podmínkou je pravidelná komunikace prostřednictvím osobních nebo telefonických konzultací. Při řešení jakékoliv potíže ve vypjatých emočních situacích, jsou rodiče a asistent pedagoga tím, kdo myslí v první řadě na blaho studenta. A dle této myšlenky by měli konflikt řešit.

Asistent pedagoga nenásilně zapojuje rodiče studenta do vzdělávacího procesu například v plnění domácích úkolů nebo v přípravě na vyučování. Využívá pozitivní motivaci ve formě chvály a snaží se o vyjádření pochopení rodičů s dětmi se zdravotním postižením. Zároveň musí být nastaveny hranice, aby nedocházelo ze strany rodičů k nevhodnému využívání asistenta pedagoga. Často je to právě asistent, kdo spolu s rodiči ví o studentovi nejvíce poznatků ze školního prostředí a rodiče mají tendence asistenta zahlcovat svými trápeními, volají v nevhodnou odpolední a večerní dobu, aby se svěřili s nahromaděnými psychickými zátěžemi. Nastavení mantinelů ze strany asistenta vůči rodičům je velký pedagogický um a v počátcích svého působení ve školství často asistent musí projít dlouhou cestou, aby ke zmíněnému umu dospěl (Morávková Vejrochová a kol. 2015, s. 62-64).

3.6 Spolupráce asistent pedagoga - ostatní asistenti pedagoga

Asistent pedagoga se ihned při svém nástupu seznamuje se svými kolegy na stejné pozici a snaží se respektovat jejich zkušenosti a znalosti. Ke zvýšení kvality jeho práce napomáhá komunikace s kolegy, sdílení poznatků, z nichž se sám asistent bude dále učit. Vzájemným schůzkám asistentů pedagoga by měl být vyhrazen čas v době nepřímé pedagogické činnosti. Velmi dobrou variantou bývají i náslechy v hodinách svých kolegů, kdy asistent sám může sledovat svůj způsob práce v porovnání s ostatními asistenty, tím účinně reagovat a následně odstraňovat případné nedostatky (Kargerová, Stará, 2015, s. 30-31). Je žádoucí zmínit zásadu mlčenlivosti a při práci se svými kolegy, při společném sdílení citlivých informací, nevynášet zjištěné poznatky mimo pracoviště.

Je zřejmé, že ne vždy budou mít asistenti stejné názory, záleží na jejich osobnostních rysech, na vzdělání, na zkušenostech, ale mělo by docházet k respektování rozdílů mezi nimi, zamezovat konfliktům, a to aktivním řešením vzniklého problému pomocí komunikace. Asistent pedagoga by se měl zásadně vyvarovat pomlouvání jakéhokoliv pedagogického pracovníka ostatním kolegům, žákovi nebo jeho rodičům. Tím snižuje svoji profesionalitu a potlačuje kvalitní obraz o dané škole.

Ve školním prostředí je nutné vytvářet pozitivní atmosféru a zbytečnými konflikty mezi pedagogickými pracovníky se zabraňuje správnému fungování inkluze.

4 STUDENT SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v paragrafu 16 doslovně uvádí:

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“

Dříve poskytoval tento zákon bližší vysvětlení sousloví speciální vzdělávací potřeby, a to potřeby pro osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním (Kendíková, 2016, s. 91).

Za zdravotní postižení je považováno mentální, tělesné, sluchové, zrakové postižení, vady řeči, kombinované postižení, poruchy autistického spektra, vývojové poruchy učení a chování.

Mezi zdravotní znevýhodnění se řadí dlouhodobá nemoc a celkové zdravotní oslabení, vedoucí k poruchám učení a chování.

Sociálním znevýhodněním zohledňujeme nevhodné nebo ohrožené rodinné prostředí dítěte a dítě, kterému je nařízena ústavní ochrana či uložena ochranná výchova, popřípadě status azylanta.

Můžeme také říci, stejně jako Hájková a Strnadová (Hájková, Strnadová, 2010, s. 16), že pojem speciální potřeby lze charakterizovat jako rozdíl mezi skutečným chováním a výkonem žáka a tím, co se od žáka a studenta očekává. Následně žákovi k požadovanému výkonu dopomůžeme pomocí využití podpůrných opatření.

V konkrétní střední škole v Kladně jsou dosud integrováni žáci a studenti s poruchou autistického spektra, s tělesným postižením a žáci a studenti se specifickými vývojovými poruchami učení a chování.

4.1 Student s poruchou autistického spektra

Pervazivní vývojové poruchy náleží mezi nejzávažnější poruchy dětského mentálního vývoje, kdy vývoj jedince je poznamenán hloubkově, pronikající do mnoha směrů. Nejvíce jsou postiženy oblasti, které jsou pro diagnózu stěžejní a definujeme je slovy triáda postižení, týkají se sociální interakce, komunikace, představitivosti (Thorová, 2016, s. 59-60).

Mezi pervazivní vývojové poruchy patří dle Thorové (MKN10, in Thorová, 2016, s. 61):

- F 84.0 Dětský autismus
- F 84.1 Atypický autismus
- F 84.2 Rettův syndrom
- F 84.3 Jiná dětská dezintegrační porucha v dětství
- F 84.4 Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby
- F 84.5 Aspergerův syndrom
- F 84.8 Jiné pervazivní vývojové poruchy
- F 84.9 Pervazivní vývojová porucha nespécifikovaná

V běžných školách se setkáme s žáky a studenty s Aspergerovým syndromem, atypickým nebo dětským autismem (Uzlová, 2010, s. 68). Asistent pedagoga při práci se žáky s poruchou autistického spektra má na paměti, že tito žáci a studenti nemívají rádi rychlé změny, bývají přecitlivělé na hluk, světlo a pachy, nejsou kontaktní, nerozumí ironii, příkazy chápou doslovně, trpí úzkostmi, nedokáží se orientovat v sociálních vztazích a často se chovají nevhodně vzhledem ke vzniklé situaci při vyučování. Zároveň bývá daný hendikep často přidružen s mentální retardací či jinými poruchami učení, asistent tedy metodicky vysvětluje probíranou látku a studentovi poskytuje dovysvětlení a opakování probíraného učiva. Mezi jedinci s Aspergerovým syndromem jsou velmi často také intelektově nadaní studenti, které je pak nutné usměřňovat při vyjadřování někdy až knižně naučených vědomostí, které bezúspěšně vykřikují během výuky.

4.2 Student s tělesným postižením

Student s tělesným postižením není jen jedinec na vozíku, jak se většinou lidem vybaví při první zmínce o člověku s tělesnou vadou, ale je to jedinec s nedostatečnou možností pohybu anebo také člověk s deformovaným zevnějškem. Tělesný hendikep tedy zahrnuje všechny části těla. Jedná se o různé malformace, deformace, amputace nebo o obrnu centrální či periferní, dále lze seznam postižení doplnit o progresivní svalová onemocnění, onemocnění centrální nervové soustavy a postižení získaná během života jako následek úrazů, nehod, nemocí. V době dospívání lze pozorovat velmi výrazný dopad tělesného postižení na psychický stav jedince, kdy dochází k nízkému sebehodnocení a často k nevhodnému chování žáka, který se postupem času vyrovnává se svým hendikepem (Vágnerová, 2008 in Bartoňová, Pitnerová, Vítková, et. al., 2013, s. 126-130). Svou roli tedy ve studentově inkluzivním vzdělávání hraje i jeho psychický stav, proto je žádoucí, aby asistent pedagoga svými kompetencemi studenta pozitivně vedl v nastalém studentově náročném životním období. Intelektové schopnosti studenta při zmiňovaném postižení často bývají nedotčeny, asistent pedagoga funguje jako ten, kdo zajišťuje studentovy přesuny po školní budově, kdo studenta polohuje, zapisuje výpisky, motivuje k výkonům a psychicky podporuje.

4.3 Student se specifickými vývojovými poruchami učení a chování

V současné době jsou poruchy učení a poruchy aktivity a pozornosti nejvíce častými potížemi žáků ve školách. A to nejen u integrovaných žáků a studentů, ale u dalších jedinců, které v tom lepším případě využívají podpůrná opatření prvního stupně nebo plán pedagogické podpory. Daly by se dokonce nazvat tzv. „civilizační chorobou“, dovedou však velmi potrápiti, jak malé děti, tak žáky a studenty na středních školách. Nutno říci, že k vyššímu sebevědomí dospívajícího jedince rozhodně nepřispějí.

„Pojem specifické poruchy učení (SPU) označuje různorodou skupinu poruch, které mají individuální charakter, mohou vznikat na podkladě dysfunkce centrální nervové soustavy. Jsou popisovány jako poruchy v jednom nebo více psychických procesech nutných k porozumění či užívání řeči v mluvené nebo psané formě. Často jsou provázeny

dalšími příznaky: poruchy řeči, obtíže v soustředění, impulzivní jednání, poruchy v oblasti percepce, poruchy motoriky (syndrom ADD a ADHD).“ (srov. Bartoňová, 2007, 2010 in Bartoňová, Pitnerová, Vítková, et. al., 2013, s. 215). Nelze však říci, že by měly vliv na rozumový vývoj, naopak mezi lidmi se specifickými poruchami učení jsou jedinci nadprůměrně inteligentní.

Kategorie potíží, které specifické poruchy učení zahrnují (Zelinková, 2015, s. 9-10):

- Dyslexie-porucha osvojování čtenářských dovedností.
- Dysgrafie-porucha osvojování psaní.
- Dysortografie-porucha osvojování pravopisu.
- Dyskalkulie-porucha osvojování matematických dovedností.
- Dyspraxie-porucha osvojování, plánování a provádění volných pohybů.

Poruchu pozornosti označujeme jako ADD-Prostá porucha pozornosti. Jedná se o problém jedince soustředit se pozorně na informační proces. Porucha pozornosti bývá často spojena s hyperaktivitou a impulzivitou, pak se jedná o ADHD, tedy o poruchu pozornosti s hyperaktivitou. Příčina vzniku poruchy je genetická predispozice, ale etiologie se neustále šetří a v úvahu připadají i role toxinů, působící v době prenatální na plod nebo dle psychologické teorie je spojeno se způsobem výchovy. Ať už je příčina jakákoliv, dopady na školní vzdělávací proces jsou v některých případech závažné a s dětmi je nutné provádět reedukaci, dochází i k medikaci jedince samotného.

Asistent pedagoga v případě studentů se specifickými poruchami učení trpělivě metodicky vysvětluje probíranou látku, pomáhá s pochopením čteného textu, s písemným projevem a usměrňuje nevhodné chování či zařazuje chvíle relaxace v případě nepozornosti. Doba při písemném testování je delší, asistent poskytuje žákovi uklidnění, pochvalu a pozitivní motivaci k dalšímu učení.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce je použit kvalitativní výzkum, který se opírá o poznatky z části teoretické, převedené do praxe v konkrétní střední škole. Je zkoumána úloha asistenta pedagoga, předpoklady nutné pro výkon této profese a spolupráce mezi ostatními členy pedagogického týmu. Jsou stanoveny výzkumné cíle, které jsou naplňovány výzkumnými otázkami a podotázkami, a na které jsou hledány odpovědi pomocí polostrukturovaných rozhovorů s asistenty pedagoga a učiteli, působícími souběžně s asistenty pedagoga ve třídách, kde se nachází žák se speciálními vzdělávacími potřebami. V závěru praktické části bakalářské práce dochází k vyhodnocení výzkumných otázek, hlavního a dvou dílčích cílů a ke shrnutí výsledků výzkumného šetření.

5.1 Vymezení cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit jaká je úloha asistenta pedagoga na střední škole.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit předpoklady osobnostní, kvalifikační a kompetence asistenta pedagoga, které jsou nutné pro efektivní fungování na této pozici.

Druhým dílčím cílem bylo zjištění, jak funguje spolupráce asistenta pedagoga s ostatními členy pedagogického týmu.

Na základě hlavního cíle a dvou dalších dílčích cílů byly stanoveny výzkumné otázky:

- 1. Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga na této střední škole?**
- 2. Jakou osobností by měl asistent pedagoga být?**
- 3. Jak funguje spolupráce asistenta pedagoga a ostatních členů pedagogického týmu v této střední škole?**

5.2 Metody výzkumného šetření

Při výzkumném šetření byl použit kvalitativní výzkum zastoupený formou polostrukturovaného rozhovoru. Kvalitativní výzkum je výzkumem intenzivním, hlubokým, často probíhajícím po delší dobu, kdy výzkumník sbírá a analyzuje data v přirozeném prostředí účastníků, přičemž zároveň tyto jedince, které záměrně do výzkumného šetření vybral, pozoruje a rozhovory s nimi analyzuje a poté interpretuje (Hendl, 2012, s. 47-50). Cílem kvalitativního výzkumu je pochopit dotyčného člověka, porozumět jeho životním událostem, vcítit se do jeho situace (Gavora, 2010, s. 186). Nevýhodou se může někdy zdát nabytí a následná prezentace subjektivních názorů výzkumníka.

- ✓ Polostrukturovaný rozhovor - výzkumník má k dispozici částečně připravené otázky, nemusí striktně dodržovat jejich znění, ale přizpůsobuje se dle vzniklé situace během rozhovoru (tamtéž, s. 202).

5.3 Výzkumné prostředí

Výzkumné šetření probíhalo na Střední odborné škole a středním odborném učilišti v Kladně. Tato škola, která byla založena v roce 1930, je školou moderní, fungující a otevřenou pro inkluzivní vzdělávání. Studenti a žáci, jejichž počet dosáhl již čísla 541, zde studují v maturitních oborech Sociální činnost, Logistické a finanční služby, Veřejnosprávní činnost nebo se mohou vyučit prodavačem, kuchařem-číšníkem či aranžérem. V letošním školním roce se počet asistentů rozrostl o další dva členy týmu. Celkově je zde tedy osm asistentů pedagoga a šedesát pedagogů. Nezbytnou součástí týmu je výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog a školní psycholog.

5.4 Základní soubor a výzkumný vzorek

Základním souborem je osm asistentů pedagoga přiřazených k jedenácti žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami a 25 pedagogů vyučujících ve třídách, kde tito asistenti působí.

Výzkumný soubor realizovaného výzkumného šetření je tvořen šesti asistenty pedagoga, kteří pracují s osmi žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, zastoupenými převážně žáky a studenty s diagnózou Aspergerův syndrom, student s tělesným postižením a dvěma studenty se specifickou vývojovou poruchou učení a chování. Zároveň k realizaci rozhovorů bylo osloveno pět pedagogů odborných i všeobecných předmětů, aby byla možnost pohledu i z druhé strany katedry, a to od pedagoga.

Tabulka 1: Popis výzkumného vzorku-Asistenti pedagoga

Asistent pedagoga	Pohlaví	Věk	Rodinný stav	Počet vlastních dětí	Vzdělání	Praxe na pozici AP
AP1	žena	22	svobodná	0	Střední pedagogická škola s maturitou + akreditovaný kurz AP	2 roky
AP2	muž	33	ženatý	2	Střední odborná škola sociální + akreditovaný kurz AP	3 roky
AP3	žena	48	vdaná	2	OU s výučním listem + akreditovaný kurz AP	4 roky
AP4	žena	22	svobodná	0	Střední pedagogická škola	Bez praxe
AP5	žena	35	vdaná	4	Gymnázium + akreditovaný kurz AP	2roky
AP6	žena	46	vdaná	2	Střední ekonomická škola + CŽV-pedagogické minimum, nyní studium na VŠ obor speciální pedagogika	4 roky

Zdroj: autor práce, 2021

Tabulka 2: Popis výzkumného vzorku-Učitelé

Pedagog	Pohlaví	Věk	Vyučovací předmět	Praxe na pozici učitele
U1	žena	35	Informační technologie	10 let
U2	žena	57	Matematika	35 let
U3	žena	39	Český jazyk Dějepis	15 let
U4	žena	42	Anglický jazyk	4 roky
U5	žena	48	Odborné předměty	16 let

Zdroj: autor práce, 2021

5.5 Časový harmonogram výzkumného šetření

Přípravná část: leden 2021 až červen 2021

Volba výzkumného tématu, modifikace cíle výzkumu, volba metody sběru dat, volba výzkumného vzorku, formulace otázek, shromažďování a studium literatury.

Realizační část:

Zpracování teoretické části bakalářské práce: srpen-listopad 2021

Sběr dat pro výzkumnou část bakalářské práce: červen, červenec, srpen, září 2021

Zpracování praktické části: říjen-prosinec 2021

Zpracování výsledků výzkumu, třídění dat, vyhodnocení, závěr: listopad-leden 2022

6 PRŮBĚH EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Empirický výzkum je prováděn formou polostrukturovaných rozhovorů se šesti asistenty pedagoga a pěti učiteli, kteří vyučují ve třídách, kde tito asistenti pedagoga působí. Rozhovory nebyly nahrávány, neboť nebyl udělen souhlas respondentů. Byl zaznamenáván doslovný přepis rozhovorů, kde byly zapisovány názory respondentů na kladené otázky. Délka rozhovorů nepřesáhla déle než třicet minut a rozhovory s jednotlivými respondenty probíhaly přímo v budově školy, v kabinetech učitelů nebo asistentů pedagoga.

6.1 Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsou dominantní metodou této bakalářské práce. Zvolenými výzkumnými otázkami lze dojít k naplnění daných cílů. Na základě hlavního cíle a dvou dalších dílčích cílů byly stanoveny výzkumné otázky.

1. výzkumná otázka: **Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga na této střední škole?**

2. výzkumná otázka: **Jakou osobností by měl asistent pedagoga být?**

3. výzkumná otázka: **Jak funguje spolupráce asistenta pedagoga a ostatních členů pedagogického týmu v této střední škole?**

Hlavním cílem je zjistit úlohu asistenta pedagoga na střední škole. K naplnění tohoto cíle je použita první výzkumná otázka:

Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga na této střední škole? Tato otázka je doplněna dalšími otázkami pro asistenty pedagoga a zároveň i otázkami pro učitele, kteří působí souběžně s těmito asistenty pedagoga ve třídách.

Rozhovory s asistenty pedagoga:

Polostrukturovaných rozhovorů se zúčastnilo šest asistentů pedagoga a rozhovory nebyly nahrávány, neboť nebyl udělen souhlas respondentů, proto byl použit doslovný přepis rozhovorů. Rozhovory probíhaly přímo v budově školy, a to jednotlivě s každým z asistentů pedagoga v kabinetu. Délka rozhovorů nepřesáhla třiceti minut.

1. Jaká je Vaše pracovní náplň během všedního dne ve třídě se svěřeným žákem či studentem?

AP1: „Jsem se svěřeným žákem ve třídě, kontroluji, zda si správně zapisuje, usměrňuji jeho chování, ověřuji, že danou látku pochopil. Zároveň sleduji celou třídu.“

AP2: „Pokud je žák přítomen, jsem s ním ve třídě. Průběžně podporuji chlapce k nejvyšší možné míře samostatnosti, k udržování zdravých sociálních vazeb v rámci kolektivu, také se podílím na vytváření pozitivního klimatu v tomto kolektivu. Napomáhám Davidovi se započítím úkolových situací, pak kontroluji pochopení a plnění zadaných úkolů a snažím se ho motivovat k dokončení zmíněných úkolů.“

AP3: „Den začínáme tím, že vyvezu chlapce na vozičku pomocí schodolezu do třídy. Během výuky si žák zapisuje sám, je to i velmi bystrý chlapec, nepotřebuje s předměty pomáhat. O přestávce navštěvujeme toaletu a koupelnu, kde je nutné provést hygienické úkony. Během pauzy na oběd donesu žákovi jídlo z naší jídelny do odpočinkové místnosti, poté odnesu zase zpět do jídelny. Můj úkol jsou hlavně přesuny žáka do jiných tříd a zajištění jeho bezpečného pohybu po škole.“

AP4: „Jelikož spolupracuji se studentkou s tělesným postižením, dovedu ji ráno do třídy, a to buď na vozíku pomocí schodolezu nebo pomalou chůzí, kdy ji přidržuji, dojdeme až ke třídě. Během výuky pomáhám žákyni zapisovat poznámky a při zvýšené únavě někdy odcházíme relaxovat do odpočinkové místnosti. Doprovázím ji na WC i na obědy. Se vzděláváním nemá dívka problémy, občas je nutná pozitivní motivace, aby dále plnila zadané úkoly.“

AP5: „Každé ráno již chlapec čeká ve třídě až skončím ranní dozor a sděluje mi nové skutečnosti z jeho života. Během výuky často vstupuje bez ohlášení do řeči učiteli, takže ho koriguji, vysvětluji a ztišuji. Zapisuje si sám. Je to velice inteligentní hoch, nejinteligentnější ze třídy, nepotřebuje v tomto směru žádnou mou pomoc. Jen neustálé usměrňování. Na obědy chodíme společně.“

AP6: „V případě obou dívek je situace stejná. Zapisuji výklad učitele, dívky si někdy píšou i samy, ale jsou snadno unavitelné, nemají systém ve svých sešitech, po výuce dáváme výklad dohromady a barevně zvýrazňujeme to důležité. Obě dívky mají výukové mezery, jejich schopnosti jsou nerovnoměrně rozloženy, je nutné jim probíranou látku v některých předmětech dovysvětlit. Neustále opakovat. A sledovat i jejich psychický stav. Průběžně sleduji atmosféru ve třídě a integraci dívek do kolektivu.“

2. Jaká je Vaše pracovní náplň, pokud student či žák se speciálními vzdělávacími potřebami není přítomen ve škole?

AP1: „Přejdu k druhému žákovi a jsem s ním v jiné třídě. Nebo vypomáhám na studijním oddělení.“

AP2: „V této škole, když není žák přítomen, se pomáhá na studijním oddělení nebo u asistentky ředitele.“

AP3: „Můj žák velmi často chybí, takže s velkou nechutí, ale povinně pomáhám na studijním oddělení.“

AP4: „Sháním své studentce zápisky z hodin a přepisuji jí je, pomáhám na studijním oddělení.“

AP5: „Pokud žák chybí, měli bychom pomáhat na studijním oddělení, s čímž nesouhlasím, vypomáhám třídní učitelce například s tvorbou prezentací, zapisuji zameškanou látku svému žákovi.“

AP6: „Naštěstí mé dvě dívky moc nechybí, ale pokud ano, jsem ve třídě a pomáhám učitelce s ostatními slabšími žáky, zapisuji výpisky z hodin, poslouchám učitelův výklad a poté prezentuji dívkám. Nebo vypomáhám učitelům na odborném výcviku. V nejhorším případě na studijním oddělení.“

3. Pracujete s celým třídním kolektivem během výuky?

AP1: „Někdy ano. Záleží, jak mě, v kterých třídách berou ostatní žáci.“

AP2: „Ano.“

AP3: „Občas ano, ale jsme ve třídě dvě asistentky pedagoga, není to tedy tak jednoznačné.“

AP4: „Ještě se stále učím pracovat s celou třídou, zatím tedy moc ne.“

AP5: „Ano, snažím se.“

AP6: „Ano. Vzniká tím i dobrá atmosféra ve třídě. Jsme společně propojeni a žák se speciálními vzdělávacími potřebami je součástí týmu.“

4. Považujete Vaši přítomnost ve třídě, potažmo u svěřeného žáka nebo studenta, za nezbytně nutnou?

AP1: „Někdy ano, někdy ne. Ale nechci o tom mluvit, potřebuji tuto práci.“

AP2: „Určitě ano.“

AP3: „Ano, rozhodně potřebuje pomoci při přesunech.“

AP4: „Ano, i když jen v některých předmětech kvůli zapisování a přesunech.“

AP5: „Ne, ve třídě by stačil jeden asistent. A i tak ne vždy.“

AP6: „Někdy ano, někdy ne. Stačil by zde sdílený asistent, jen do některých hodin.“

5. Naplňuje Vás tato práce? Splňuje tato práce Vaše očekávání?

AP1: „Ne, zcela.“

AP2: „Ano.“

AP3: „Ano.“

AP4: „Ne.“

AP5: „Ano, celkem, ano.“

AP6: „Ne tolik, jako v prvních čtyřech letech mého působení zde.“

6. Máte možnost kariérního růstu na této pozici?

AP1: „Ne.“

AP2: „Možná jako budoucí koordinátor asistentů pedagoga.“

AP3: „Ne.“

AP4: „Ne.“

AP5: „Ne.“

AP6: „Není možnost růstu. Snad jen jako zastřešující vedoucí všech asistentů.“

7. Jaká rizika hrozí asistentům pedagoga při výkonu této profese?

AP1: „Nejasně definované činnosti. Dlouhou dobu tu nebylo žádné vedení.“

AP2: „Chybělo zde metodické vedení asistentů pedagoga.“

AP3: „Práce na studijním oddělení, pokud žák chybí, nepřesně daná náplň práce.“

AP4: „Málo aktivní profese, pokud je člověk mladý jako já.“ A pracovní smlouva na dobu určitou.“

AP5: „Někdy není, co o hodinu dělat, četla jsem si i knihy. Občas nudné. Hledám si sama práci. Pomáhám pedagogovi s přípravou na výuku. Na studijním oddělení vypomáhat nechci. Absence metodického vedení. Ale to se prý zlepší.“

AP6: „Nejasná náplň práce, nejasné instrukce pro začínající asistenty, pak se často tápe. Dosud nebylo metodické vedení. V letošním roce už bude. Je velice nutné. Absence kariérního růstu. Nedostatečné setkávání asistentů a pedagogů k řešení vzniklých situací.“

8. Považujete tuto práci za náročnou?

AP1: „*Ano, psychicky.*“

AP2: „*Ne, jen někdy fyzicky, při manipulaci s tělesně postiženými.*“

AP3: „*Ne.*“

AP4: „*Ne fyzicky, jen občas psychicky.*“

AP5: „*Rozhodne ne.*“

AP6: „*Občas psychicky. Z komunikace s rodiči. A nutnost neustále se vzdělávat ve všech předmětech.*“

9. Hodláte zůstat na této pozici i v budoucnosti?

AP1: „*Ne.*“

AP2: „*Ano.*“

AP3: „*Ano.*“

AP4: „*Ne.*“

AP5: „*Zatím ano, ale odcházím na mateřskou dovolenou, tak uvidím poté.*“

AP6: „*Ne.*“

Rozhovory s učiteli:

Polostrukturovaných rozhovorů se zúčastnilo pět pedagogů, kteří vyučují ve třídách, kde se nachází asistent pedagoga a student či žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Zároveň se autorka této práce rozhodla pozvat k rozhovorům učitele z důvodu, aby byl dán prostor nejen asistentům pedagoga, ale i druhé straně, tedy pedagogům. A zjišťování hlavního cíle této bakalářské práce, tedy úlohy asistenta pedagoga v této střední škole, dostalo objektivnější rozměr. Rozhovory nebyly nahrávány, neboť nebyl udělen souhlas respondentů, proto byl použit doslovný přepis rozhovorů. Rozhovory probíhaly přímo v budově školy, a to jednotlivě s každým z pedagogů v kabinetu. Délka rozhovorů nepřesáhla třiceti minut. Učitelé působili uvolněně a odpovídali zcela upřímně.

1. Jakou skutečnou činnost vykonávají během výuky asistenti pedagoga?

U1: „*Někdy mi přijde, že nedělají nic. Už jsem se s tím několikrát rozčilovala.*“

U2: „*Někteří zapisují probíranou látku, někteří žákům jen radí, někteří jen sedí a třeba si čtou knížku.*“

U3: „*V mých hodinách zapisují výpisky, pomáhají při korigování chování žáků, kopírují mi v případě potřeby výukové materiály. Také blíže vysvětlují látku žákovi.*“

U4: „Moc mi pomáhají. Učím anglický jazyk, žáci zde mají výukové nedostatky, asistenti s nimi výrazně pracují, tedy ti z nich, kteří umí angličtinu. Pak je to výborné.“

U5: „Zapisují výpisky, pokud žák nestíhá mé tempo, diktují probíranou látku, vysvětlují. Zapisují i sami sobě, aby věděli, co probíráme a mohli případně žákovi dále vysvětlovat. Ne všichni, ale někteří ano.“

2. Jak nahlížíte na úlohu asistenta pedagoga ve výchovně vzdělávacím procesu?

U1: „Asistent ano, ale sdílený u více žáků a opravdu výkonný, vzdělaný.“

U2: „Nevidím důvod pracovat s asistenty pedagoga, kteří tam jen sedí a kontrolují můj výklad. Navíc žákům pomáhají při testech.“

U3: „V některých případech je přítomnost asistenta nutná. Žák by učivo sám velmi těžko na střední škole zvládl. Někdy mi ale přijde zbytečný. Možná jsme si přece jen ještě nezvykli. A učíme se spolupracovat s asistenty v hodinách.“

U4: „Já jsem s úlohou asistenta pedagoga spokojená, v mnoha případech by tam ti žáci ani nemohli být bez asistentů. A pokud je inkluze, je to výborná pomoc. On je takový druhý učitel.“

U5: „Zvykla jsem si na celý tento proces inkluze, potažmo na asistenty ve výuce, velmi těžko. Zcela nesouhlasím. Ale podvolila jsem se a učím dále, pokud to nepůjde, skončím s učitelstvím. Jinak pokud asistent pracuje, snaží se, je aktivní, je to fajn. V tu chvíli mi i pomáhá. Ale vím tak o dvou od nás, co to tak dělají.“

3. Shledáváte pozici asistenta pedagoga na této škole za nezbytně nutnou a zároveň přínosnou?

U1: „Ne. Jak říkám, stačí dva a sdílení pro více žáků. Jsme přece na střední škole!“

U2: „Ne.“

U3: „Ano, ale možná není nutný v každé hodině a stačil by menší počet.“

U4: „Ano, jistě. Jen ti vzdělanější, aby opravdu pomáhali a věděli o čem je řeč ve výuce na střední škole. Pak je to velká pomoc a výhoda ve výuce.“

U5: „Když už to vše musí být, tak asistent ano. Ale vybrat mu jen nutné hodiny, ne být na všech. Opravdu některý žák nepotřebuje mít asistenta u sebe nonstop.“

Prvním dílčím cílem bylo zjistit předpoklady osobnostní, kvalifikační a kompetence asistenta pedagoga, které jsou nutné pro efektivní fungování na této pozici. Tento dílčí cíl je blíže zjišťován výzkumnou otázkou:

Jakou osobností by měl asistent pedagoga být? A dalšími otázkami pro asistenty pedagoga a učitele, směřujícími k danému dílčímu cíli.

Rozhovory s asistenty pedagoga:

1. Jakou osobností by měl asistent pedagoga být?

AP1: „*Nejdůležitější je vztah k dětem a mládeži. Trpělivost, kreativita, smysl pro spravedlnost.*“

AP2: „*Měl by mít vztah k mladým lidem. Chut' s nimi pracovat, tvořit, pochopit je. A zase to nepřehánět. Být s nimi kamarád, ale zároveň je vychovávat. Vytrvalý, odolný, trpělivý.*“

AP3: „*Měl by mít rád děti, trpělivost s nimi, důsledný, vyrovnaný, emočně zralý.*“

AP4: „*Vztah k dětem a k mladým lidem, chut' s nimi trávit čas, klidný, trpělivý.*“

AP5: „*Vztah k dětem, inteligentní, sečtělý, čestný, pozitivní, spravedlivý.*“

AP6: „*Empatický, kladný vztah k dětem a mládeži, důslednost, pedagogický optimismus, pozitivní, aktivní, tvůrčí, emočně zralý, inteligentní, komunikativní, společenský, vlivný, aby žáci měli tendenci se mu svěřit a věřit, že jim pomůže.*“

2. Jaké vzdělání by měl mít asistent pedagoga působící na střední škole?

AP1: „*Střední školu s maturitou plus kurz asistenta pedagoga.*“

AP2: „*Střední školu s maturitou a kurz pro asistenty pedagoga.*“

AP3: „*Střední vzdělání s výučním listem a doplnění vzdělání kurzem pro asistenty pedagoga.*“

AP4: „*Střední školu s maturitou pedagogického směru nebo navíc kurz pro asistenty pedagoga.*“

AP5: „*Střední školu s maturitou a kurz asistenta pedagoga. Doplnila bych i vysokoškolským vzděláním.*“

AP6: „*Na střední škole by měl mít asistent minimálně střední školu s maturitou, doplněnou pedagogickým vzděláním, kurzem asistenta pedagoga a jako bonus vysokou školu orientovanou pedagogickým směrem.*“

3. Shledáváte Vaši kvalifikaci za dostatečnou při této práci?

AP1: „*Ano.*“

AP2: „*Ano.*“

AP3: „*Nikdo po mně nechtěl více, takže ano. Dále se vzdělávat nechci.*“

AP4: „*Ano.*“

AP5: „Velmi zvažuji doděláním si vysoké školy. Ale zatím ano, dostačující.“

AP6: „Ano, ale další vzdělávání je nutné. Nejlépe vysokoškolské, ale stačí i různá školení, semináře, vše, co rozšíří náš obzor je výhodné.“

4. Máte znalosti v oblasti speciální pedagogiky?

AP1: „Částečně ze střední pedagogické školy. A z kurzu pro asistenty pedagoga. Sama se nedovzdělávám.“

AP2: „Částečně ano.“

AP3: „Nevím, trochu se vyznám.“

AP4: „Ze studia na střední pedagogické škole.“

AP5: „Ano, nastudovala jsem sama knihy zaměřené na problematiku speciální pedagogiky. A mám kurz asistenta pedagoga, kde byly kapitoly tomu věnované.“

AP6: „Ano, ze studia pedagogického minima a díky studiu speciální pedagogiky na vysoké škole.“

5. Znáte diagnózu svěřených žáků a studentů a pracujete dle doporučení školského poradenského centra?

AP1: „Ano, znám. Pracuji tak, jak z praxe vidím, že pracovat s dítětem mám. Kam sahají mé znalosti, nejsem speciální pedagog, tak to prostě dělám.“

AP2: „Diagnózu znám. Pracuji dle doporučení.“

AP3: „Ano, znám. Děláním asistenta pedagoga již pár let. Nemám vystudováno, ale dělám to vše z mé praxe. A snad i dobře. Doporučení akceptuji.“

AP4: „Ano, diagnózu znám a pracuji podle všech doporučení.“

AP5: „Znám diagnózu, nastudovala jsem si i více knih o Aspergerově syndromu. Pracuji dle doporučení a dle své intuice. A asi to dělám dobře.“

AP6: „Ano, diagnózu znám, doporučení si čtu průběžně a pracuji podle něho. A podle toho, jak to cítím, že je správné. Zatím to funguje velmi dobře.“

6. Orientujete se částečně v obsahu učiva, které je v různých hodinách probíráno?

AP1: „Částečně ano. Jen ta angličtina je trochu problém.“

AP2: „Podle toho, o který jde předmět. Němčinu jsem nikdy neměl, neumím ji.“

AP3: „Jen v některém předmětu, toto je maturitní ročník, sama maturitu nemám. Jazyky tedy vůbec neovládám.“

AP4: „Ano, ve všeobecných předmětech. Nedávno jsem maturovala na střední pedagogické škole. V odborných předmětech však vůbec.“

AP5: „*Ano. Hodně a ráda čtu a učím se novým věcem.*“

AP6: „*Ano.*“

7. Dokážete při pozorování třídního klimatu vyhodnotit nebezpečné sociální jevy a reagovat na ně?“

AP1: „*Určitě je zachytím a reaguji na ně. Jsme k tomu v této škole vedeni.*“

AP2: „*Ano, sleduji klima třídy a reaguji.*“

AP3: „*Ano, to jistě. A ihned vše řeším s třídní učitelkou.*“

AP4: „*Jsem nováček v této profesi, ale sleduji a hned bych šla za třídní učitelkou.*“

AP5: „*Jsme dva asistenti pedagoga ve třídě a obě sledujeme ostatní žáky a reagujeme v případě nestandardní situace nebo vypořádání nezvyklého chování žáků. A již jsme tu řešili několik počátečních patologických jevů.*“

AP6: „*Ano, od začátku svého působení sleduji celou třídu a reaguji na vše, co by se odchylovalo od normy. Již se stalo pár případů, kdy byl nutný zásah. A intervence velmi pomohla. Jsme k tomu vyzývání vedením. V této škole se dbá na dobré vztahy.*“

8. Je podporováno další vzdělávání na této škole?

AP1: „*Ani ne.*“

AP2: „*Nevím, asi ano.*“

AP3: „*Naštěstí moc ne, nechci se už dále vzdělávat.*“

AP4: „*O žádném návrhu na školení pro asistenty pedagoga nevím, takže ne.*“

AP5: „*Ne.*“

AP6: „*Byla jsem dvakrát na doplňujícím kurzu pro asistenty pedagoga, ale musím si o to říci.*“

9. Chcete si zvyšovat svoji kvalifikaci do budoucna? Například o semináře, školení, týkající se práce asistenta pedagoga nebo diagnóz vašich žáků a studentů?

AP1: „*Ani moc ne.*“

AP2: „*Nevím, asi moc ne.*“

AP3: „*Ne.*“

AP4: „*Ano.*“

AP5: „*Nevím.*“

AP6: „*Ano.*“

Rozhovory s učiteli:

1. Jakou osobností by měl asistent pedagoga být?

U1: „Důsledný, emočně zralý, kladný vztah k dětem, empatický, vzdělaný.“

U2: „Měl by ctít autoritu učitele, být milý, vyvážená osobnost, mít pedagogické vzdělání. Chut' aktivně pracovat. Nejen prosedět hodinu. Empatický.“

U3: „Citlivý. Morální. Mít rád děti. Rozumět jim. A hájit je. Vyvážená osobnost, vyrovnaný pohled na svět. Vzdělaný. Komunikativní. Mít vnitřní motivaci v sobě.“

U4: „Empatický se sociálním citěním. Znalý problematiky školství a znalý ve všeobecných předmětech. Týmový hráč. Pozitivně naladěný s chutí se dále vzdělávat.“

U5: „Milý, pokorný, vzdělaný, empatický, aktivní, vyrovnaný, se schopností sebereflexe. Komunikativní. A již zralejší osobnost, která kladně působí na žáky.“

2. Jaké vzdělání by měl asistent pedagoga působící na střední škole mít?

U1: „Vysokoškolské, s titulem Bc. Je mi jasné, že Mgr. již půjde učit, ale na střední škole je vzdělání asistenta klíčové. Mít všeobecný přehled.“

U2: „Jistě střední školu s maturitou a pedagogické vzdělání. Výhodou je vysoká škola. Ta by byla potřeba. Ale samozřejmě je to asistent pedagoga, nemohu chtít zázraky. Ale orientace ve všeobecných předmětech by měla být podmínkou přijetí.“

U3: „Střední škola s maturitní zkouškou. A kurz asistenta pedagoga. Znalost českého jazyka. Jako nadstavbu vidím ve znalosti speciální pedagogiky.“

U4: „Střední školu s maturitou. Pedagogické vzdělání. A znalost cizího jazyka.“

U5: „Střední škola s maturitou minimálně. A pedagogické vzdělání.“

3. Jakých kompetencí by měl asistent pedagoga dosáhnout pro kvalitní působení na této střední škole?

U1: „Měl by obsáhnout všechny kompetence, aby byl dokonalým asistentem pedagoga. Ale to asi nelze. Kompetence k učení. A k řešení problémů. Asistenti zde disponují některými z nich. Ač mají své mezery.“

U2: „Všechny kompetence, které mi zde nabízíte, by měl mít. K učení, komunikativní, k řešení problémů. Personální, aby věděl, jak vyjít s pedagogy a s rodiči žáka, s žákem samotným. Musí také sledovat třídní klima. Myslím, že někteří asistenti na této škole částečně kompetentní jsou.“

U3: „Znalost a orientace ve výuce. Komunikativní kompetence. Hájit práva druhých. I svoje. Zachytit patologické jevy ve třídě a správně intervenovat, řešit. S výhradami shledávám asistenty pedagoga kompetentními.“

U4: „Kompetence k učení. Pak takové to, že pokud se ve třídě něco děje, asistent zná třídu nejlépe a pozná to. Hned reaguje na případné neshody. A podporuje inkluzi.“

U5: „Když už zastupuje podpůrná opatření, měl by hájit práva žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a inkluzi takovou. Má znalosti a chuť se dále vzdělávat. Umí komunikovat s rozvahou.“

4. Shledáváte asistenty pedagoga na této škole dostatečně kvalifikované pro tuto profesi?

U1: „Kvalifikovaní jsou, mají střední školy s maturitou, tedy až na výjimku a doplněné pedagogické vzdělání. Jak to pak je v praxi, toť otázka.“

U2: „Ne.“

U3: „Ano.“

U4: „Ta znalost jednoho světové jazyka občas vázne. Ale ano, většinou jsou zcela kvalifikovaní. A někdo má i dobré znalosti speciální pedagogiky. A učí tím vlastně mě.“

U5: „Ano, jsou kvalifikovaní.“

Druhým dílčím cílem bylo zjištění, jak funguje spolupráce asistenta pedagoga s ostatními členy pedagogického týmu. Druhý dílčí cíl je naplňován pomocí výzkumné otázky:

Jak funguje spolupráce asistenta pedagoga a ostatních členů pedagogického týmu v této střední škole? Tato výzkumná otázka je doplněna dalšími otázkami pro asistenty pedagoga a učitele, směřujícími k danému cíli.

Rozhovory s asistenty pedagoga:

1. Jak funguje spolupráce s vedením školy?

AP1: „Funguje dobře. Vidáme se vlastně jen na pedagogických poradách.“

AP2: „Velmi dobře. V případě většího problému vedení skutečnost vyřeší.“

AP3: „Dobře. Nejsme v častém kontaktu. Ale spolupráce funguje, jak má.“

AP4: „Funguje.“

AP5: „Celkem ano.“

AP6: „Ano, funguje velmi dobře.“

2. Jak funguje Vaše spolupráce s ostatními učiteli?

AP1: „Až na některé výjimky funguje dobře.“

AP2: „Spolupráce vesměs funguje velmi dobře. Pokud se objeví nějaký problém, snažíme se o to, aby to nepocítila třída, jedeme dál. K větším konfliktům nedochází.“

AP3: „Někdy dojde k nedorozumění, kdy má učitel pocit, že napovídám žákovi, ale pak se to vždy srovná. Vycházíme společně celkem dobře.“

AP4: „Jsem tu prvním rokem, občas to zaskřípe, ještě neumím se všemi spolupracovat. Ale větší problémy nemáme. Takže celkem dobrá spolupráce.“

AP5: „Ze začátku jsem hledala cesty k většině učitelů, vznikaly lehké konflikty, ale nyní to funguje dobře. Jen by se nemuseli někdy povyšovat nad asistenty.“

AP6: „Hned od počátku mého působení zde jsem zvolila pokornou variantu a byla to nejlepší cesta. Přece jen učitel je ten, kdo vede výuku. Kdo tomu rozumí a je tu už déle než já. Mohu se od něj učit. A také učím! Postupně jsme vytvořili hezké pracovní vztahy a musím říci, že jsou přímo skvělé. Jsme tým.“

3. Jak si myslíte, že Vás, jako asistenty pedagoga, vnímají učitelé při hodinách?

AP1: „Nevím, nemluví s nimi o tom. Snad mě už berou. Dříve to tak nebylo.“

AP2: „Myslím, že nás vnímají dobře. Možná někdy to cítí jako hospitaci, nevím.“

AP3: „Někdy z nich cítím, že by raději byly v hodině sami. Ale asi už si zvykli a berou nás. Opravdu fungujeme celkem dobře.“

AP4: „Myslím, že nejsou vždy nadšeni, že je tam další cizí osoba.“

AP5: „Jako hospitaci? Jako dalšího dospělého v jejich výuce. Myslím, že ne vždy jsou nadšeni. A vlastně to i chápu.“

AP6: „Myslím, že jsme všichni asistenti z počátku jako další hospitace pro učitele. Nemyslím si, že by byli všichni šťastní, že tu jsme. Ale o to více se musíme snažit, aby to fungovalo. A neznepříjemňovali jsme si výuku, ale naopak, zpřijemnil.“

4. Jak funguje Vaše spolupráce s ostatními asistenty pedagoga?

AP1: „Máme společně skvělé vztahy. Tedy přátelské. Pracovně se zastoupíme, pokud někdo chybí. Známe diagnózy všech žáků.“

AP2: „Funguje výborně. Jsme tým. Sedíme v jednom kabinetě a sdělujeme si dojmy z výuky. I z pracovního dne. Zároveň se přátelíme i soukromě.“

AP3: „Spolupráce je moc dobrá. Máme společnou skupinu na sociálních sítích a jsem stále ve spojení. Zároveň společný kabinet. A řešíme zde pracovní i soukromé věci.“

AP4: „Nejsem úplně týmový hráč, takže společný kabinet mi vadí, ale jinak fungujeme jako tým, řešíme vzniklé problémy například z výuky.“

AP5: „Máme společný kabinet, ale to mi nevyhovuje, raději jsem v kabinetě s třídní učitelkou a dalšími učitelkami mého žáka. Tam skvěle řešíme veškeré vzniklé problémy“

ve třídě. Je to pro mě více obohacující, než povídání s asistenty o tom, co jsem pekla. Ale jinak vycházíme všichni společně dobře.“

AP6: „Pokud vznikne jakýkoliv problém s žáky, učiteli, vedením, sdělujeme si tyto skutečnosti. Také se často střídáme u žáků, takže si předáváme informace a postřehy. Ke konfliktům mezi námi skoro nedochází. Zcela se nezúčastňuji velkého přátelství s ostatními asistenty, ale pracovně fungujeme velmi dobře.“

5. Jaký máte vztah se svěřeným žákem nebo studentem?

AP1: „Čistě pracovní, nechci, aby mi moji dva svěření žáci psali po vyučování a zasahovali jsme si vzájemně do soukromého života. Ve škole jsme společně celkem v pohodě. Někdy mám pocit, že spoléhají na to, že mají asistenta, že za ně asistent odvede nějakou práci, že se třeba nemusí tolik učit na písemku. Jsou už na střední škole, mají to promyšlené, umí i manipulovat. Máme vytvořený vztah, nastaveny tak nějak pravidla a obzvláště v té jedné třídě mám i moc hezký vztah s ostatními žáky.“

AP2: „S chlapcem jsme oba rádi, že se máme. Je to fajn kluk, povídáme si i o jiných záležitostech než jen školních. Podporuji ho a on mi to odplácí spokojeností. Jdeme i spolu na oběd do školní jídelny, jsem jeho opora, cítí se pak pevně ve třídním kolektivu, kde jsou někdy tendence lehce se mu posmívat. Pracuji s celým kolektivem, začleňuji Davida, v tom spatřuji největší přínos. To, že se David cítí ve škole dobře.“

AP3: „Pokud by chlapec chodil rádně do školy, je to dobrý kluk a bylo by nám spolu velmi dobře. Ale jeho velmi sporadická přítomnost ve výuce se zobrazí i na našem vztahu. Opravdu bych si moc přála, aby chodil denně a mohli jsme spolu řešit jeho školní i mimoškolní trápení nebo radosti. Chlapec je ale velmi dobře začleněný do třídy, klima celé třídy je velmi dobré, spolupráce tedy efektivní, jen ta docházka je špatná.“

AP4: „S mojí svěřenou dívkou máme hezký vztah. Dívka je snaživá, cílevědomá, jen opravdu hodně rychle unavitelná, proto ji pomáhám se zápisky a dělám to ráda. Odměnou je mi její šťastný úsměv a pocit, že je ve třídě platným členem komunity.“

AP5: „Máme výborný vztah. Tak výborný, že je mi nyní hodně úzko, když vím, že už nastoupím na mateřskou dovolenou a on tu bude již dále beze mě, zvykat si na novou osobu. Tolik práce jsme společně udělali a teď odejdu. Bude mi moc chybět. Mám ho ráda.“

AP6: „Mám dvě svěřené dívky. Obě s Aspergerovým syndromem. A každá je jiná. Stejně jako zcela odlišné jsou jejich matky. Skoro chci říci, že jak je matky vychovávají,

pracuje každá z nich se svým hendikepem. Jedna se mu podává, druhá mu vzdoruje a bojuje, stejně jako její bojovná maminka. Mám z obou dívek radost, mám je svým způsobem velmi ráda. Přemýšlím o nich i doma. Dokáží mi i někdy chybět. A myslím, že i dívky by řekly, že mají se mnou dobrý vztah.“

6. Jak funguje spolupráce s rodiči žáka a studenta? (jak často komunikujete, jakým způsobem)

AP1: *„S rodiči žáků neumím komunikovat. A nekomunikuji. Asi se stydím, nemám moc chuť se s nimi bavit. Víím, že v tom mám problém. Budu to muset řešit. Vedení už po mně chce vysvětlení. Takže spolupráce s rodiči dosud nebyla skoro žádná.“*

AP2: *„S rodiči žáka komunikuji asi jednou za 14 dní. Myslím, že to na střední škole stačí. Vztah máme korektní, čistě na pracovní úrovni.“*

AP3: *„Spolupráce s rodiči není moc dobrá, neboť své dítě z pohodlnosti moc neposílají do školy, ale žák studuje maturitní obor, snažím se je donutit, aby chodil. V kontaktu jsme skoro každý den v týdnu.“*

AP4: *„Maminka mé studentky je moc milá, snaží se, aby dívka chodila denně do školy, každý den si podáváme informace o tom, jak dívka prospívá v hodinách, jaký byl její zdravotní a psychický stav.“*

AP5: *„Můj svěřený žák má poruchu autistického spektra, stejně jako jeho matka a jeho bratr. Spolupráce je tedy složitější, ale přesto je maminka v rámci možností skvělá a já s nimi funguji velice dobře. Jsme v kontaktu nejméně dvakrát do týdne.“*

AP6: *„Když jsem před pěti lety nastoupila, tápala jsem ve vymezení vztahu mezi matkou svěřené žákyně. A bohužel to přesáhlo pracovní mez. Bylo to pak neustálé telefonování a řešení jejich rodinných problémů. Zatěžování mě jejich starostmi. Matka na mě kladla velké nároky. Velice jsem se poučila a již tuto chybu neudělám. Nyní mám jasně vymezeny vztahy s rodiči svěřených žáků a spolupráce funguje tak, jak má. Pravidelné hovory, předávání informací, ale v rámci správného pracovního vztahu.“*

7. Máte ve škole zajišťuje metodické vedení asistentů pedagoga, jakým způsobem

AP1: *„Ne, ale od září bude stanoven vedoucí asistentů pedagoga. A už je velmi potřeba.“*

AP2: *„Ne. A je to špatné. Byli jsme ale již vyslyšeni a koordinátor je stanovený. Potřebujeme i pravidelné schůzky, kde budeme řešit různé záležitosti a budeme odborné vedení. Dosud jsme se scházeli sami asistenti, ale toto nestačí.“*

AP3: „Kordinátor je tady potřeba, ale dosud jsme to museli zvládat sami, teď už je jmenován a začne fungovat. Potřebujeme někoho, kdo za námi bude stát a vyřeší s námi naše potíže.“

AP4: „Není tu žádné metodické vedení, chodíme za speciálním pedagogem, ale ten má spoustu jiných aktivit, je to pak zdlouhavé. Toto mi nevyhovuje. Někdy si nevím rady a nechci otravovat, když nevím ani koho.“

AP5: „To je tady velký problém, je nutné, aby s námi někdo mluvil. Také bych ráda viděla nějaké ukázkové hodiny práce asistentů ve třídě. Jakékoliv postřehy k této práci. Snad už je koordinátor vybraný a bude už s námi pracovat.“

AP6: „Metodické vedení asistenta pedagoga je ve škole velmi důležité. A od září zde přibude více asistentů, je to tedy již nutnost. Začínající asistenti potřebují dlouhodobé vedení, nejen uvádějícího asistenta pedagoga. Často se vyskytnou nedostatky až později. A je nutné je řešit. Aby asistent pedagoga netápal a nevzdal tuto profesi předčasně. Od září bude fungovat koordinátor a pravidelná setkání asistentů pedagoga. Slibuji si od toho mnohem lepší systém v práci asistentů. A spravedlivější. Bude zde někdo, kdo uvidí práci asistentů do hloubky, a přitom není jeden z nás. Ukáže nám nový pohled na vzniklé situace. Snad srovná neadekvátně rozvrhnutou aktivitu a pasivitu některých asistentů pedagoga.“

Rozhovory s učiteli:

1. Jak funguje Vaše spolupráce s asistentem pedagoga?

U1: „Vesmíš nefunguje. V mých předmětech jeho přítomnost nutná není.“

U2: „Funguje, pokud s žákem neruší hodinu, pokud mu nenapovídá, ale naopak vysvětluje, pomáhá se zápisky. Pak v pořádku komunikujeme.“

U3: „Posíláme si již den předem informace k hodině, připravujeme se na testy, asistent žáka připraví na celý obsah výuky, zapisuje mu, spolupráce funguje pěkně.“

U4: „Pravidelně den předem pošlu prezentaci, asistent vytiskne, nalepí do sešitu, seznámí žáka s výukou, připraví ho na písemné práce. Spolupráce funguje výborně.“

U5: „Funguje. Diskutujeme v případě problémů se žákem, posílám asistentovi prezentace.“

2. Uskutečňují se setkání asistentů pedagoga s učiteli?

U1: „Ne. A je to velká chyba.“

U2: „Ne, pouze pedagogické porady, ale tam není čas řešit něco navíc.“

U3: „Setkání pouze asistentů pedagoga s učiteli na konkrétní téma ohledně žáků se SVP se vlastně opravdu neuskutečňuje. Ale to je chyba. To by bylo dobré napravit.“

U4: „Ne. A bylo by to možné o hromadné konzultační hodiny, navrhnou to.“

U5: „Ne. Ale když je potřeba, zajdu za asistentem do kabinetu a probereme žáka.“

3. Je Vám příjemná přítomnost další dospělé osoby ve výuce nebo ji považujete jako jakousi formu kontrolní inspekce?

U1: „Není mi to zcela příjemné.“

U2: „Nepříjemné a ano, beru to skoro jako hospitaci.“

U3: „Zvykám si, už je to mnohem lepší. Ale někdy mi to jako hospitace přijde.“

U4: „Vůbec mi to nevadí. Naopak za kvalitního asistenta jsem moc ráda.“

U5: „Přítomnost druhé dospělé osoby ve výuce neshledávám jako příjemnou.“

6.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

1. Jaká je pracovní náplň asistenta pedagoga na této střední škole?

Pracovní náplň asistentů pedagoga na této škole je dle respondentů závislá na tom, ke kterému žákovi či studentovi je asistent přidělen. Pokud jde o studenta s tělesným postižením je stěžejní činností asistenta pedagoga u tohoto studenta pomoc při přesunech po budově nebo akcích pořádaných školou, pomoc při hygieně, donášení oběda, pomoc se zápisky, zajištěním relaxace a sociálním začleněním žáka do kolektivu. V případě žáka a studenta s Aspergerovým syndromem či studenta se specifickými vývojovými poruchami učení a chování jde téměř vždy o kontrolu zápisů z hodiny, popřípadě zapisování probírané látky, ověřování pochopení výkladu, doučování žáka, usměrňování chování studenta při výuce, sledování psychického stavu žáka a zároveň sledování klima třídy. Pokud žák či student z nějakého důvodu chybí, asistent pomáhá ve třídě ostatním studentům, kopíruje a připravuje podklady pro pedagoga, popřípadě vypomáhá na studijním oddělení. Z výpovědí asistentů pedagoga lze tedy shrnout, že asistent pedagoga je opravdu druhým pedagogickým pracovníkem ve třídě a jeho hlavní náplní je pomáhat pedagogovi a svěřenému žákovi či studentovi při výchovně vzdělávacím procesu. Z výpovědí pedagogů lze shrnout taktéž pomoc při výchovně vzdělávacím procesu, ale již s výhradami, kdy nejsou vždy zcela s prací asistenta pedagoga spokojeni a většina

z nich by ocenila větší aktivitu asistenta při výuce nebo využití asistenta ve více třídách jako tzv. „sdíleného asistenta“.

2. Jakou osobností by měl asistent pedagoga být?

Asistent pedagoga by měl být emočně vyzrálou, citlivou, morální, trpělivou, spravedlivou, optimistickou, důslednou, inteligentní, kreativní, milou, empatickou osobností s kladným vztahem k dětem a mládeži. Na těchto vlastnostech se shodli asistenti i pedagogové. Asistent pedagoga dle respondentů z řad učitelů by měl mít nejméně ukončené středoškolské vzdělání s maturitou a akreditovaný kurz asistenta pedagoga, přičemž někteří z pedagogů by preferovali asistentovo vysokoškolské vzdělání. Rozhodně shledávají důležitý všeobecný přehled, orientaci ve všeobecných předmětech a znalost cizích jazyků. Z řad asistentů pedagoga zaznívá spíše nechť dále se vzdělávat, jejich vzdělání je dostačující. Zvažovali by například semináře k dané problematice v otázkách asistence a speciální pedagogiky.

3. Jak funguje spolupráce asistenta pedagoga a ostatních členů pedagogického týmu v této střední škole?

Spolupráce s vedením školy dle výpovědí asistentů pedagoga funguje velmi dobře. Ne zcela výborně funguje spolupráce s ostatními pedagogy, kteří působí společně s asistenty ve třídách. A to vyplynulo z výpovědí jak asistentů, tak i učitelů. Není to však většinová záležitost, někteří asistenti i učitelé se shodli na dobré spolupráci. Ve vztazích mezi asistentem pedagoga a učitelem je znát jistá neshoda v tom, jak si oba „sedlí“. A ne vždy je to v pozitivním duchu. Mezi asistenty samotnými však shoda panuje a vztahy označili za výborné. To se týká i spolupráce mezi nimi, kdy si navzájem i sdělují a řeší následné problémy s žáky. Výborně funguje komunikace mezi asistenty. Spolupráce se svěřeným studentem je asistenty označena jako velmi dobrá, asistenti jsou pro své žáky a studenty parťáky i autoritou. S rodiči žáků a studentů jeden asistent nekomunikuje vůbec, což je nutné řešit, ostatní asistenti s rodiči komunikují, některých z nich čistě na pracovní úrovni, což je optimální stanovisko ve vztahu zákonný zástupce-asistent pedagoga. Předchází se tím k přílišné těsnosti vztahu, kdy nejsou stanoveny hranice komunikace a dochází k zatěžování asistenta pedagoga rodiči. Což sama popisuje asistentka AP6. Spolupráci s rodiči je možné označit jako funkční, kromě situace u asistentky AP1.

6.3 Vyhodnocení cílů

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit úlohu asistenta pedagoga na střední škole.

Asistent pedagoga, jako jedno z nejdůležitějších podpůrných opatření pro žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami, má v této střední škole nezastupitelnou úlohu při vzdělávání a výchově integrovaného žáka. Tato úloha se může značně lišit při integraci žáka s tělesným postižením v této střední škole, kdy stěžejní činností asistenta pedagoga u tohoto studenta je hlavně v pomoci při přesunech po budově nebo akcích pořádaných školou, pomoc při hygieně, donášece oběda, pomoc se zápisky, zajištěním relaxace a sociálním začleněním žáka do kolektivu. Naopak u studenta s poruchou autistického spektra nebo studenta se specifickými poruchami učení a poruchou aktivity a pozornosti jde o jiný druh činností, spojený převážně s kontrolou zápisků, ověřováním pochopení látky, případně opětovné vysvětlení probírané látky, dopomoc při prvním kroku například při písemném testu. Důležitá je pomoc v cizích jazycích, na které je zde ve škole kladen důraz, a které často bývají pro tyto žáky obtížnějšími předměty. Nemalou měrou asistent pedagoga zde přispívá i usměrňováním žáka při výuce a jeho začleňováním do třídního kolektivu. Asistent pedagoga zcela samozřejmě sleduje i klima celé třídy a adekvátně reaguje na jakékoliv patologické jevy, pracuje s celým kolektivem, nejen se svěřeným žákem. Dále pomáhá svěřenému žákovi s úkoly, které v rámci svého hendikepu nemůže zvládnout zcela sám, ale zároveň žáka vede k samostatnosti. A to pozitivní motivací nebo správně načasovanou pochvalou, čímž dává žákovi zakusit pocit vlastní úspěšnosti. Stává se tedy pro žáka průvodcem a pomáhá mu i po psychické stránce, zároveň asistent umí adekvátně reagovat na změny v žákově chování.

Stinnou stránkou práce asistenta pedagoga jsou dny, kdy žák chybí, asistenti dle rozhodnutí vedení, mají v těchto dnech pomáhat na studijním oddělení, v lepším případě kopírují materiály pro učitele, pomáhají pedagogům s prezentacemi, s přípravou na výuku, shánějí žákům zameškané učivo. Zároveň z rozhovorů s učiteli lze pochopit, že asistent pedagoga by měl být jen na hodinách, kde je opravdu potřeba, kde právem pomáhá pedagogovi s průběhem výuky. Přesto ne vždy si je pedagog jist, že asistent pedagoga vykonává aktivně svou práci, ale může jít jen o jednostranný pohled, kdy pedagog učí v dané třídě jen pár hodin týdně a nemůže vysledovat asistentovu aktivitu

třeba v práci s třídním kolektivem. Pro asistenta pedagoga se jeho úloha zde ve škole může zdát někdy i nenaplňující, na této pozici je i téměř nulová možnost kariérního růstu. Předejít některým ze vzniklých neshod lze správným metodickým vedením, které zde zatím chybí.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit předpoklady osobnostní, kvalifikační a kompetence asistenta pedagoga, které jsou nutné pro efektivní fungování na této pozici.

V tomto dílčím cíli bylo podstatné zjistit, jaké předpoklady jsou nutné k efektivnímu fungování asistenta pedagoga na této střední škole. Respondenti se shodli na kladném vztahu k dětem a mládeži, empatii, emoční vyzrálosti, trpělivosti, kreativité, důslednosti, smyslu pro spravedlnost, inteligenci a velmi důležitém pedagogickém optimismu. U kvalifikačních předpokladů je preferováno dokončené středoškolské vzdělávání s maturitou a kurz asistenta pedagoga. Z řad nejen učitelů, ale i některých asistentů je vyžadováno vysokoškolské vzdělání pedagogického směru, nejlépe zaměřením speciální pedagogika. Znalost cizích jazyků a všeobecný přehled. Vyznívá zde i skutečnost, že ač asistenti znají diagnózy svěřených žáků, pokud nemají větší znalosti speciální pedagogiky, nemohou s nimi vždy správně pracovat. Ač pracují dobře a jak sami říkají intuitivně. Přesto samotným vedením není podporováno další vzdělávání těchto pracovníků a někteří asistenti toto rozhodnutí vítají, sami nemají zájem se dále vzdělávat. Vesměs se ale respondenti shodli, že kvalifikace asistentů pedagoga pro výkon této pozice je dostatečná. Asistenti pedagoga tedy disponují kompetencemi potřebnými pro tuto profesi.

Druhým dílčím cílem bylo zjištění, jak funguje spolupráce asistenta pedagoga s ostatními členy pedagogického týmu.

Školní klima je dáno vztahy mezi všemi členy týmu. Asistent pedagoga vstupuje ze své pozice do spletnosti mnoha vztahů, bližší orientaci v nich je možno vyčíst z odpovědí respondentů. Spolupráce s vedením školy je velmi dobrá, ač ne příliš častá. Při vzniklých problémech vedení okamžitě situaci řeší. Setkávání probíhá převážně na pedagogických radách. Spolupráce s pedagogy je dobrá, pokud asistent pracuje aktivním způsobem, má tendence k lehké pokoře před pedagogem, cítí, že pedagog je ten, kdo má zodpovědnost za průběh vzdělávacího procesu. Učitelé na této škole si postupně zvykají na profesní život s asistenty pedagoga, často je ještě považují za formu hospitace, není jim vždy

příjemná přítomnost dalšího dospělého člověka v hodině. Někteří z řad učitelů ale naopak asistenta pedagoga v hodině vítají a vnímají kladně jeho pomoc při výuce s žákem či studentem se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistenti pedagoga mezi sebou fungují nadstandartním způsobem, znají diagnózy svých žáků navzájem, dokáží se zastoupit, předávat si společně postřehy a konzultují veškeré informace. Společně sdílejí i kabinet, kde fungují i na bázi soukromé nejen pracovní. Asistenti se svěřenými žáky jsou „partáky“, provází studenty jejich školním životem, mají všeobecně hezké vztahy, někdy až přesahující pracovní. Mají se rádi. Zde panuje téměř dokonalá souhra. Naopak s rodiči žáků není vždy vztah ideální, jeden z asistentů nevyhledává komunikaci s rodiči vůbec, což na střední škole není již úplně dominantní, přesto by měla fungovat. Někteří udržují vztahy čistě pracovní a zcela korektní. Z počátku působení na pozici asistenta pedagoga lze vztah s rodiči překročit a poté dochází k zahlcování asistenta denními hovory rodičů, kdy tato spolupráce přeroste až v přetěžování asistenta. I toto vypověděla jedna z respondentek. Celkově je však spolupráce s rodiči přijatelná a lze ji přiřadit k nejsložitější spolupráci vůbec. Stinným bodem v této škole je absence metodického vedení, která však je již řešena a pokud bude správně uchopena, předejde se v budoucnu k různým nesrovnalostem.

7 SHRnutí PRAKTICKÉ ČÁSTI

Celý výzkum byl směřován ke zjištění úlohy asistenta pedagoga na jedné konkrétní škole v Kladně. Zároveň pro fungování pozice asistenta pedagoga bylo nutné zjistit, jaké osobnostní a kvalifikační předpoklady by měl mít a jak kooperuje s ostatními členy týmu.

Výzkumem byla prokázána skutečnost, že k pozitivně fungujícímu inkluzivnímu vzdělávání právem asistent pedagoga náleží. Pro žáka a studenta se stává průvodcem v jeho výchovně vzdělávacím procesu, jeho hlavní úloha je v pomoci žákovi s jeho vzděláváním, integrací do školní třídy, splynutím s ostatními žáky a studenty. Asistent pedagoga dodává školnímu prostředí emocionální náboj, funguje zde nejen pro konkrétního žáka či studenta, ale sleduje klima celé třídy, je schopen zachytit případné patologické jevy a následně je spolu s pedagogy řešit. Právě s pedagogy spolupracuje na přípravě celého vzdělávacího procesu. Z výzkumu dále vyplynulo zjištění, že v méně náročných předmětech není přítomnost asistenta pedagoga nutná. Proto v rámci efektivitv při správně vytvořeném rozvrhu by mohl asistent pedagoga přecházet do hodin k dalšímu žákovi v jiné třídě a zintenzivnit tak svoji činnost. Lze předpokládat, že při maximálním využití asistenta pedagoga během školního dne, bez výukových mezer v rozvrhu, kdy není asistent pedagoga potřeba, se automaticky mohou snížit i počty asistentů pedagoga v této škole. Zároveň se tím může zamezit asistentově nedobrovolné práci na studijním oddělení, pokud žák chybí, a využít asistenta pedagoga ve třídách, kde jsou další žáci a studenti se specifickými poruchami učení nebo chování.

Je žádoucí podotknout, že tuto profesi je nutno uchopit správným metodickým vedením a předejít tím zbytečným nesrovnalostem. Setkáváním asistentů pedagoga s ostatními pedagogy nejen na pedagogických radách, a to pod vedením koordinátora, je cesta k upravení podmínek na této škole. Tato pozice skýtá totiž svá rizika, je psychicky náročná, vždy nejsou jasně definovány činnosti, které má asistent pedagoga provádět. Je zde téměř absence kariérního růstu, čímž se tato profese může stát neperspektivní do budoucna a lze ji pojmout jako překlenovací pozici při hledání lepšího pracovního místa. K zamyšlení je i kvalifikační odbornost asistenta pedagoga, po které bylo v rozhovorech voláno. Na střední škole se zdá být nedostačující i vzdělání středoškolské s maturitou, doplněné kurzem pro asistenty pedagoga. Z rozhovorů s učiteli vyplynulo, že jejich požadavkem je všeobecný přehled asistentů pedagoga, znalost jazyků a maximální

orientace ve speciální pedagogice. Zároveň v této střední škole výborně funguje spolupráce mezi asistenty samotnými, se svěřenými žáky, ale i vztahy s rodiči žáka a studenta jsou na korektní pracovní úrovni. Výzkumem bylo tedy prokázáno, že při kvalitním metodickém vedení, správnou spoluprací se všemi členy týmu, je úloha asistenta pedagoga v této škole správně nastavena, s vizí do budoucna nadále se zvyšující prosperitou.

ZÁVĚR

V českém školství se po roce 1989 udály zásadní změny, které ovlivnily další fungování celého školského systému. Žáci a studenti s různými formami hendikepů a znevýhodněním, kteří byli do té doby segregováni od žáků a studentů intaktních, se mohli postupně zapojovat do běžného proudu mateřských, základních, středních, vyšších odborných a vysokých škol. Začala vznikat funkce asistenta pedagoga a postupem času tato pozice dostává reálnější podobu a je běžnou součástí většiny škol. Asistenti pedagoga jsou pedagogickými pracovníky a ve škole plní roli, která je po zkušenostech z minulých let, rolí důležitou pro zdárný chod výchovně vzdělávacího procesu.

Tato bakalářské práce se zabývá pozicí asistentů pedagoga na střední škole v Kladně. Klade si za cíl zjistit, jaká je úloha asistenta pedagoga na této škole. V první části jsou v teoretické rovině vymezeny pojmy a bližší skutečnosti týkající se integrace a inkluze, asistenta pedagoga, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

V druhé části je v praktické rovině zjišťován cíl bakalářské práce, úloha asistenta pedagoga, a to rozhovory s asistenty pedagoga a učiteli působícími na této střední škole. Zároveň byly stanoveny další dva dílčí cíle, a to jaké osobnostní, kvalifikační a kompetence asistenta pedagoga, jsou nutné pro efektivní fungování na této pozici. Druhým dílčím cílem bylo zjištění, jak funguje spolupráce asistenta pedagoga s ostatními členy týmu.

Z výzkumu vyplynulo, že asistent pedagoga v této škole je dalším pedagogickým pracovníkem ve výuce a jeho hlavní úlohou je pomáhat pedagogovi, svěřenému žákovi či studentovi, ale i ostatním žákům a studentům celé skupiny ve výchovně vzdělávacím procesu, při maximálním sledování sociálního klima ve třídě. Asistent pedagoga u studenta s tělesným postižením pomáhá především při přesunech po budově školy a se zapisováním probírané látky. U žáka či studenta s poruchou autistického spektra nebo se specifickými vývojovými poruchami učení a chování tohoto jedince socializuje do školní třídy, podporuje ho při výuce předmětů, kde jsou shledávány jedincovy nedostatky.

Spokojenost pedagogů s asistenty pedagoga stoupá, pokud asistent pedagoga cítí pozici učitele a s přijatelnou aktivitou se zapojuje do vyučování. Asistent pedagoga je emočně vyzrálým jedincem, s kladným vztahem k mládeži, s dostatečným vzděláním, který adekvátně zastoupí učitele při přípravě žáka či studenta na výuku. Spolupráce mezi

všemi členy celého pedagogického týmu funguje velmi dobře, stejně tak se svěřenými žáky, potažmo i zákonnými zástupci.

K zamyšlení do budoucna zůstává v této střední škole řádné metodické vedení, jež by jasně vymezilo náplň práce pro asistenty pedagoga, jímž ten den chybí svěřený žák. Možností je sdílená asistence u žáků a studentů, kteří nemají přiděleného asistenta pedagoga, ale tuto pomoc by velmi přivítali. S touto variantou ale nepočítá finanční hledisko, neboť na žáky s nižším stupněm podpůrného opatření nejsou čerpány finanční podpory pro zaplacení práce asistentů pedagoga.

Otevřena zůstává i otázka vzdělání asistentů pedagoga na střední škole. V případě maturitních ročníků je asistentovo středoškolské vzdělání vzděláním minimálním. Vhodná zdá se být pro tuto střední školu kooperace s jinými středními školami, větší zainteresovanost do zjišťování praktického fungování v oblasti problematiky asistenta pedagoga na střední škole. Možnost školení a seminářů právě v této oblasti, vedených specializovanými odborníky v otázkách asistence na střední škole.

Přes drobné nedostatky, které nutně mohou stále vyvstávat při fungování asistentů pedagoga na všech stupních škol, je nutné podotknout, že v této střední škole se maximálně snaží o vznik inkluzivního prostředí a asistenti pedagoga zde právem plní úlohu studentova průvodce při výchovně vzdělávacím procesu.

Lze tedy konstatovat, že asistent pedagoga svou úlohou naplňuje požadované podpůrné opatření a pro žáky a studenty této střední školy je průvodcem a zároveň tím, jenž napomáhá ke studentově budoucímu kvalitnímu uplatnění ve společnosti a na pracovním trhu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTOŇOVÁ, Miroslava, Pavla PITNEROVÁ a Marie VÍTKOVÁ. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve středním školství: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2013. ISBN 978-80-7315-243-7.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

ČADILOVÁ, Věra a Zuzana ŽAMPACHOVÁ. *Tvorba individuálních vzdělávacích plánů: pro žáky s poruchou autistického spektra*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Pasparta, [2021]. ISBN 978-80-88290-68-1.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3070-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HORÁČKOVÁ, Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4656-1.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Asistent pedagoga*. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-349-0.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.

KLUGEROVÁ, Jarmila, Irena PRÁZOVÁ a Tereza VACÍNOVÁ. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-72-3.

LECHTA, Viktor, ed. *Inkluzivní pedagogika*. Přeložil Tereza HUBÁČKOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4722-3.

POCHE KARGEROVÁ, Jana a Jana STARÁ. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků z důvodu sociálního znevýhodnění: první stupeň ZŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4499-4.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

SVOBODA, Zdeněk, Jaroslav ŘÍČAN, Petra MORVAYOVÁ a Ladislav ZILCHER. *Metodika tvorby strategického plánu pro vytváření inkluzivního prostředí školy*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2015. ISBN 978-80-7414-958-0.

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3.

ŠPIČÁKOVÁ, Libuše a Sylvie PROFOUSOVÁ. *Příručka o práci asistenta pedagoga*. Jablonec nad Nisou: Tiskárna Macek-Kusala, 2014.

TANNENBERGEROVÁ, Monika. *Průvodce školní inkluzí, aneb, Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-008-1.

TEPLÁ, Marta. *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Praha: Verlag Dashöfer, [2015]. ISBN 978-80-87963-15-9.

THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0768-9.

UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. Vyd. 12. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0875-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

Katalog podpůrných opatření. UPOL [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné z: <http://www.inkluzie.upol.cz/portal/vystupy/>

SVOBODA, Zdeněk a Ladislav ZILCHER. *Inkluzivní vzdělávání. Studijní opora*. [online]. [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/01/SVOBODA-Zdenek-a-Ladislav-ZILCHER.-Inkluzivni-vzdelavani-Studijni-opora.pdf>

Školský zákon. MŠMT [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/35181/>

Vyhláška č.606/2020 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-606>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108/zneni-20220201>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

SEZNAM ZKRATEK

ADD	-	Porucha pozornosti bez hyperaktivity
ADHD	-	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
AP	-	Asistent pedagoga
ODV	-	Odborný výcvik
OP VVV	-	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
PO	-	Podpůrné opatření
PPP	-	Pedagogicko-psychologická poradna
SPC	-	Speciálně pedagogické centrum
SVP	-	Speciální vzdělávací potřeby
tzv.	-	takzvaný, takzvaně

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU-ASISTENTI PEDAGOGA ...	41
TABULKA 2: POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU-UČITELÉ.....	42

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A - LEGISLATIVA.....	I
PŘÍLOHA B - POLOLETNÍ ZPRÁVA O PRÁCI S ŽÁKEM S PO	II
PŘÍLOHA C - PRACOVNÍ VÝKAZ.....	IV

Příloha A - Legislativa

Legislativa v České republice podporuje inkluzivní vzdělávání jak svými zákony, tak oficiálními dokumenty České republiky nebo dokumenty mezinárodními. Mezi oficiální dokumenty České republiky a mezinárodní dokumenty patří:

Všeobecná deklaráce lidských práv: Valné shromáždění OSN, 10. prosince 1948.

Deklarace práv dítěte: Valné shromáždění OSN, 20. listopadu 1959

Úmluva o právech dítěte: Valné shromáždění OSN, 20. listopadu 1989

Listina základních práva a svobod: Usnesení předsednictva České národní rady, 16. prosinec 1992

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, Valné shromáždění OSN, 13. prosince 2006

Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV)

Zákony a vyhlášky, které jsou stěžejními pro inkluzivní vzdělávání v České republice, a ze kterých se vychází v této bakalářské práci jsou níže uvedené zákony a vyhlášky:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

Vyhláška č.27/2016 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání žáků a studentů mimořádně nadaných, byla novelizována vyhláškou č.606/2020 Sb.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 607/2020 Sb.

Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři ve znění vyhlášky č. 200/2021 Sb.,

Vyhláška 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, byla novelizována vyhláškou č. 272/2014 Sb.,

POLOLETNÍ ZPRÁVA O PRÁCI S ŽÁKEM S PO

1. POLOLETÍ ŠKOLNÍHO ROKU 2021/2022

JMÉNO ZAMĚSTNANCE: L.V.	POZICE: ASISTENT PEDAGOGA
ŽÁK S PO: KAROLÍNA T.	NADŘÍZENÁ: MGR. B.P.

Karolína T., studující obor aranžér. Nejistá, úzkostná dívka, diagnostikována porucha pozornosti, specifické vývojové poruchy učení a chování. Ráda se zahaluje do tmavých barev, vyznává temné stránky života (prý satanismus), zakrývá tím vlastní nejistotu a strach ze společnosti. Spíše pasivní dívka, s tendencí k neplnění úkolů, k nezapisování si během hodin např. matematiky, kterou nemá ráda a při počítání používá prsty na ruku. Mnohem raději si kreslí a během výuky v teorii se kreslením nejspíš zklidňuje a hlavně se při výuce v teorii nudí. Výuka ji nebaví.

Karolína, dle slov rodičů, pobývala ve středisku výchovné péče, kde byla pro poruchy chování-útěky, údajně ovlivněna nesprávnou kamarádkou. Karolína má tendence nechat se vést, ovlivnit. Pramenící z vlastního špatného sebepojetí. Netuším, zda s Karolínou pracuje psycholog, ale domnívám se, že by psychologická intervence v oblasti zlepšení sebepojetí byla potřeba.

Do vzdělávacího procesu je tedy Karolína zapojena, sama si zapisuje výpisky, musí být jen kontrolována, zda si píše vše, co je zadáno. Pokud je zápisků v hodině příliš, dopisují je. Nebo kopírují podklady od pedagogů. Karolíně je nutné připomínat domácí úkoly, nutné ji motivovat k práci. Větší problémy má v matematice, již zmíněné počítání na prstech při sčítání a odčítání. Vytvořila jsem tedy nejen pro ni didaktické pomůcky do matematiky na základní početní operace.

V anglickém jazyce je nutné pracovat s textem společně s Karolínou, překládat a vyžadovat odpovědi. Z důvodu neudržení pozornosti, často netuší, kde se zrovna v textu nacházíme, proto vytváříme kolem sebe skupinku pro žáky, kteří nejsou v angličtině tolik zdatní, pracujeme pak pomalejším tempem a nezdržujeme více zdatné žáky.

V odborných předmětech je dívka průměrná až podprůměrná. Problémem je její neaktivní přístup ke všem předmětům. Potřebuje vždy dopomoci k prvnímu kroku. A motivovat. Také chválit a povzbuzovat.

Ve třídě je 28 žáků, z toho 4 žáci s PO2 a Karolína s PO3 a přiděleným AP. Sociální klima třídy není dobré. Třída je rozdělena na skupinky, některé z těchto skupin mají tendence třídu vést a diktovat chod třídy. Někteří žáci jsou těmi, kteří mají vliv a náklonnost ostatních, někteří jsou přehlíženi a jsou na okraji této skupiny. Tolerance v této třídě chybí. Naopak je tu inklinace k intoleranci slabých žáků.

Karolína je do třídy vřazena, ač je spíše samotářská, ale nejspíš i díky asistentovi pedagoga v této třídě, není terčem útoků vůdčích osobností třídy. Ve třídě se střídavě občas kamarádí se dvěma dívkami a chlapcem Šimonem. Některé dny je osamocena. Například na odborném výcviku. Občas pracuje se zaujetím, občas nechce na odborném výcviku dělat vůbec nic. Záleží na jejím aktuálním psychickém rozpoložení.

Ve třídě je nutné pomáhat i žákům s PO2. Jmenovitě Šimon K., který má velké nedostatky v matematice i s nejméně náročnými početními operacemi, zároveň při písemných testech ze zbožíznalství, propagace a dalších odborných předmětů, je dobré vysvětlit mu zadání a obsah požadovaných otázek. Dopomoc k prvnímu kroku. Šimon má diagnostikovány specifické vývojové poruchy učení a chování (PO2).

Další dívkou s diagnostikovanou lehkou mentální retardací (PO2), je nutná spolupráce při matematice, anglickém a českém jazyce. Zároveň dovysvětlení prvního kroku při písemných testech z odborných předmětů. Například při testu z propagace byla nutná velká podpora i vyučující paní učitelky, Lucie nebyla schopná pochopit, co přesně se po ní chce (viz. smysly člověka). V případě Lucie je nutné sledovat i klima třídy a její socializaci ve třídě. S matkou Lucie jsem často v telefonickém kontaktu.

Spolupráce s rodiči Karolíny je neurčitá, matka příliš nekomunikuje, vždy hovořím jen s nevlastním otcem, který působí příjemně, a vždy se domluvíme. Problém tkví v omlouvání Karolíny, kdy rodiče tuto skutečnost příliš neřeší, většinou volám já, abych zjistila, proč není Karolína ve škole, pokud chybí. Pravděpodobně v této rodině není prioritou vzdělávání.

Příloha C - Pracovní výkaz

PRACOVNÍ VÝKAZ

TÝDEN (POČÁTEČNÍ DATUM – KONCOVÉ DATUM): 13.12.-15.12.2021

JMÉNO ZAMĚSTNANCE: L. V.	POZICE: ASISTENT PEDAGOGA
ŽÁK S PO: KAROLÍNA T.	NADŘÍZENÁ:

Datum	Aktivity AP v rámci dne				
Pondělí 13.12.2021	<p>Přímá činnost 6 hodin dle rozvrhu u Karolíny, zároveň pomoc Šimonovi se zápisky a Lucii s vysvětlením zadaných úkolů.</p> <p>1.hod. Zbožíznalství-zápisky</p> <p>2. hod. Informační technologie-Vysvětlení zadání práce Karolíně + pomoc při vytváření zadané práce</p> <p>3. hod. Občanská nauka-zápisky</p> <p>4.hod. Psaní na klávesnici-z důvodu nefungujícího internetu, slohová práce. Pomoc s vytvářením slohové práce nejen Karolíně, ale více žákům ze třídy, hlavně gramatický projev.</p> <p>5. hod. Matematika-počítání s Karolínou, Šimonem a Lucií. Kontrola jejich snahy zapojovat se do matematiky a počítat samostatně příklady. Jejich aktivita v hodině matematiky vážne.</p> <p>6. hod. Propagace-zápisky žákům, zapisuji i sobě a poté dám žákům, kteří nestíhají psát během hodiny.</p> <p>Telefonní hovor s matkou Kateřiny P. o jejím zdravotním stavu. Další dítě s PO 3 a přiděleným asistentem pedagoga.</p>				
Úterý 14.12.	<p>Přímá činnost 7 hodin u dle rozvrhu, u Karolíny, zároveň pomoc Šimonovi se zápisky a Lucii s vysvětlením zadaných úkolů. V angličtině překlad do češtiny k lepšímu pochopení zadaných úkolů. Doporučuji vyšetření Šimona v PPP a zároveň Lucie, ale již je zajištěno na 20.12. 2021- Lucie patří k velmi slabým žákům, a to nejen v teorii, ale i na ODV, dle vyjádření paní učitelky z ODV.</p> <p>1.hod. Občanská nauka-zápisky</p> <p>2.hod. Zbožíznalství-zápisky</p> <p>3.hod. Český jazyk-písemný test-doplňování y/i, pomoc Karolíně, Šimonovi, Lucii s přečtením textu. Píši zápisky pro Šimona.</p> <p>4.hod. Český jazyk</p> <p>5.hod. Anglický jazyk-Pomoc s překladem a motivování k aktivnímu přístupu Karolíně. A zároveň vedle nás sedí Lucie-překládání +pomoc s vypracováním zadaných úkolů.</p> <p>6.hod. Písmo a odborné kreslení-zápisky pro žáky, dopíši si dle mých zápisků, co sami nestihli.</p> <p>7. hod. Anglický jazyk-opět pomoc Karolíně a Lucii s překladem a vypracováním zadaných úkolů. U Ester hlavně motivace k tomu, aby vůbec pracovala. Lucie v angličtině nejspíš vůbec nerozumí a velmi tápe.</p>				
Středa 15.12.	<p>Přímá činnost 8 hodin dle rozvrhu u Karolíny, zároveň pomoc Šimonovi S. se zápisky a Lucii K. s vysvětlením zadaných úkolů.</p> <p>1.hod. Biologie-píši zápisky</p> <p>2.hod. Propagace-Píši zápisky, kontrola aktivity Karolíny</p> <p>3.hod. Matematika-Karolína, Šimon a Lucie jsou v matematice velmi slabí, nutné počítat příklady s nimi, tentokrát přímá a nepřímá úměrnost, nucení do jakékoliv činnosti, Karolína skoro odmítá, cokoliv počítat.</p>				

	<p>4.hod. Matematika-ten samý postup i další hodinu matematiky</p> <p>5.hod. Písmo a odborné kreslení-zápisky</p> <p>6.hod. Anglický jazyk-soustavná práce s Karolínou i Lucií, přeložení textu a společná tvorba zadaných úkolů.</p> <p>7. hod Počítačová grafika-motivace k aktivitě u Karolíny</p> <p>8.hod Počítačová grafika-pomoc Lucii</p> <p>Konzultace s učiteli ohledně přístupu a postupu u Karolíny, Lucie a Šimona.</p>
Čtvrtek 16.12.	<p>1.hod.Psaní na klávesnici-motivování Karolíny k práci</p> <p>2.hod.Informační technologie-Karolína je v práci s PC výborná. Stačí ji jen motivovat, aby pracovala na zadaných úkolech.</p> <p>3.hod.Biologie-zápisky Šimonovi. Psaní testu-vysvětlení otázek Karolíně a Lucii.</p> <p>4.hod.Informační technologie-Motivace k práci u Karolíny. S Lucií tvorba zadaného úkolu.</p> <p>5.hod.Dějiny umění-Test. Uklidnění Karolíny a dopomoc k prvnímu kroku.</p> <p>6.hod Tělocvik-Na tělocvik nechodím. Kopírování podkladů pro ostatní pedagogy.</p> <p>7.hod.Tělocvik-Kopírování podkladů pro ostatní pedagogy.</p>
Pátek 17.12.	<p>1.hod.Dějiny umění-Zapisuji prezentaci.</p> <p>2.hod.Písmo a odborné kreslení-Zapisuji a vysvětluji probíranou látku. Pracujeme společně na zadaném úkolu.</p> <p>3.hod.Ekonomika-Zapisuji prezentaci.</p> <p>4.hod.Český jazyk-Zapisuji zápisky.</p> <p>5.hod. Anglický jazyk-Překlady a spolupráce na zadaném textu s Lucií a Karolínou.</p> <p>6.hod. Matematika-Počítání ve skupince pomalejším tempem. Poté kontrola pedagoga.</p> <p>7.hod. Ekonomika-Zápisky prezentace. Motivování Karolíny k práci.</p>

PODPIS ZAMĚSTNANCE:	DATUM:17.12.2021
PODPIS NADŘÍZENÉ:	DATUM:
PODPIS PERSONALISTY:	DATUM:

Pozn:

AP v rámci dne zapisuje např.:

1) přímá práce s žákem s PO (včetně komunikace s žákem přes telefon, videokonference); 2) přímá práce s žákem bez PO; 3) komunikace s rodiči žáka s PO; 4) nepřímá práce s žákem s PO (příprava studijních podkladů aj.); 5) konzultace s TU a dalšími kolegy; 6) komunikace s SPC, PPP; 7) pomoc učitelů s přípravou na hodiny (tisk studijních materiálů, příprava pomůcek).

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Valušová

Obor: Speciální pedagogika-vychovatelství

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Úloha asistenta pedagoga na střední škole v Kladně

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: Mgr. Martina Karkošová, Ph.D.